

Kees Kroon

door **Jeanne Marie**

KEES KROON

TEKENINGEN VAN NANS VAN LEEUWEN

KEES KROON

DOOR

JEANNE MARIE

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

1. VAN EEN PAN MET AARDAPPELEN EN EEN WASJE

Is het zo goed, moeder?" vraagt Kees en hij houdt een pan met aardappelen laag voor het bed, zodat moeder in de pan kan kijken.

„Ja, zo is het wel goed. Er kan alleen nog wel wat water bij, anders koken ze misschien droog, maar niet te veel. En heb je aan het zout gedacht? Een halve lepel. De zoutpot staat in het kastje onder de gootsteen. Je weet wel, die grijze pot, met blauwe figuren er op.”

„Ja, moeder.” Meteen is Kees met de pan alweer in het keukentje, dat naast de woonkamer ligt. Voorzichtig laat hij nog wat water in de pan lopen. Dan gaat hij op zoek naar het zout. Ha, daar heeft hij het. Een halve lepel heeft moeder gezegd. Ja, zo

zal het wel goed zijn. Nu de aardappelen op het vuur en dan maar goed opletten. In een half uurtje zijn ze gaar.

„En wil je de kamer nu ook nog wat bijvegen, Kees? Ik heb graag, dat het er een beetje knap uitziet als de dokter vanmiddag komt.”

„Ja, moeder,” en meteen is Kees alweer weg om de stoffer en het blik te halen.

Vanuit haar bed kijkt moeder naar haar bezige jongen. Als de beste werkster veegt hij al de stofjes en de pluisjes van het kleed.

Een beste jongen toch, die Kees, denkt moeder. Ja, ze weet heel goed, dat de meeste jongens voor zulk „meisjeswerk” hun neus zouden optrekken, maar haar Kees niet. Kees houdt veel van zijn moeder. Daarom wil hij haar ook graag helpen, vooral als zij ziek is. Toch vindt moeder het niet prettig, dat haar jongen aardappels moet koken en de vloer moet aanvegen. Maar het kan nu eenmaal niet anders. Gelukkig maar, dat Kees dat begrijpt en het onpleizerige werk zonder mopperen *doet*.

„Zeg, Kees.”

„Ja, moeder.”

„Er staat nog een schaalte met boontjes in de kast. Daar kunnen we het vanmiddag best mee doen. Die moet je dan maar opwarmen. Bij de aardappels nemen we een kluitje boter, dat smaakt best voor een keertje. En kom dan vanmiddag uit school direct naar huis. Dan kun je vóór vijven het wasje nog bij mevrouw Mulder brengen. Ze heeft me de vorige week nog zo uitdrukkelijk gevraagd, of ik het toch vooral niet later bij haar wilde bezorgen. Gelukkig, dat ik het nog klaar heb kunnen krijgen voor ik ziek werd. En zeg dan ook tegen mevrouw, dat ik niet weet, of ik het wasje volgende week wel kan doen, want dat ik ziek ben.”

„Ik zal er voor zorgen, hoor moeder. En maakt u zich nou maar niet ongerust. Het komt allemaal in orde. Ik ben vanmiddag om vijf minuten over vier thuis en om halfvijf heeft mevrouw Mulder haar wasje.”

In de keuken danst de pannedeksel op de hard-kokende aard-appels. Gauw loopt Kees op die pruttelende pan toe, om het gas wat lager te draaien. Met een dankbare blik ziet zijn moeder hem na.

Een zwak lichaam te hebben en vaak ziek te zijn, is een zware beproeving, denkt ze, maar het is een grote zegen zo'n flinke zoon te hebben.

Neen, moeder Kroon mag niet ontevreden zijn en dat is ze ook niet. Ze weet, dat haar Vader in de hemel haar geen zwaarder kruis zal opleggen dan ze dragen kan. Maar ze hoopt toch op een spoedig herstel. 't Is toch op zichzelf geen aardig gezicht, zo'n jongen in de huishouding, denkt ze. Ze ziet Kees veel liever spelen en ravotten met de jongens uit de buurt.

Kees zelf vindt het ook niet prettig „voor meisje te moeten spelen” met pannen en stoffers. Maar toch gebeurt het nog wel eens, dat dit nodig is. Moeder is dikwijls ziek. Dat is gekomen nadat vader is gestorven.

De burens helpen ook wel eens een handje, maar aan de ene kant wonen oude mensen en aan de andere zijde een huisgezin met zeven kinderen. Nu, die vrouw kan vanzelf niet veel voor Kees' moeder doen, die heeft het zelf veel te druk. Zo weet Kees, dat hij de enige is, die werkelijk helpen *kan*. En waarom zou hij het dan niet doen? Heeft hij niet een paar stevige handen aan zijn lijf? Veel steviger dan meisjeshanden! Het werk moet bij hem dan ook dubbel zo goed en zo vlug gaan! En dan: hij doet het immers voor zijn *moeder*? O, hij zou *alles* wel voor zijn moeder willen doen. Als hij maar eenmaal

groot is en veel geld kan verdienen. Dan zal er een goede tijd voor moeder aanbreken! Dan zal ze geen wasjes meer behoeven te doen voor vreemde mensen. Misschien zal ze dan ook niet zo vaak meer ziek zijn.

Ja, Kees heeft grote plannen, maar dat is allemaal voor later. Hij moet nog meer dan een jaar naar school voor hij zelf geld kan gaan verdienen. *Nu* kan hij zijn moeder alleen nog maar helpen met aardappels koken, de vloer aanvegen, wasjes wegbrengen en zulk soort werk. Voor één ding is Kees echter bang: dat zijn kameraden hem zullen zien als hij met een etenspan of een stoffer door het huis loopt.

Wat zouden ze hem plagen!

Daarom doet Kees ook altijd, voor hij aan zulk werk begint, zowel de voor- als de achterdeur op slot en als hij in de kamer komt, is zijn eerste werk: kijken of het gordijn het glas van het venster wel goed afsluit. Er moest maar eens een jongen . . . of een meisje naar binnen gluren en hem bezig zien. O, als één het wist, wisten ze het een uur later allemaal en dan zou hij geen leven meer hebben . . . een *jongen*, die *meisjes*-werk moet doen!

Al vaak heeft hij tegen moeder gezegd: „U mag het nooit aan iemand vertellen, hoor, dat ik u wel eens help.”

Moeder lacht dan maar. „Ik praat toch nooit met anderen over jou, malle jongen,” zegt ze dan.

Kees' aardappeltjes worden die middag prachtig gaar. Zonder ongelukken giet hij ze af en zo komen ze mooi droog en kruidig op tafel. Ja, Kees heeft dat wel meer gedaan, dat kun je zó zien!

Hè, hij heeft danig trek gekregen. Het is dan ook bij énen. Moeder krijgt een klein bordje aardappeltjes en boontjes op bed

en de rest van het heerlijke middagmaal verdwijnt in Kees' hongerige maag.

Als Kees om kwart voor twee weer naar school gaat, staan de borden en de pannen alweer netjes schoon in de kast.

Met een klinkende zoen heeft hij zijn moeder goedenmiddag gezegd.

„En denk je er aan om vier uur direct uit school thuis te komen?” vraagt moeder nog eens, als Kees de knop van de deur al in zijn hand heeft.

„Ja, hoor, om vijf over vier ben ik thuis.”

En dan gaat Kees de straat op. Hij loopt op een holletje. Het is al vrij laat en de meester heeft graag, dat zijn jongens en meisjes om vijf voor twee binnen zijn.

2. VAN MOEILIJKE SOMMEN EN EEN SPIEKBLADJE

Vijf moeilijke sommen staan met wit krijt op het zwarte schoolbord: twee wandelaars, die elkaar tegemoet lopen uit de plaatsen A en B; een ploeg arbeiders, die in een aantal dagen een huis moet bouwen; een schilderij, dat in een brede lijst wordt gezet; een grossier, die twee soorten thee dooréén mengt. . . . en als laatste een flinke vormsom met breuken. En boven dat alles het schrikwekkende woord: *proefwerk*.

Veertig jongens en meisjes zitten met gebogen hoofden en verhitte wangen te rekenen. Het komt er op aan die middag, want het is repetitiewerk voor het overgangsrapport. Er zijn er altijd een paar bij, die zo'n stel sommen „fijn” vinden. Dat zijn de echte rekenaars. Daar heb je Gerrit Vermeulen, nou, die zou de hele dag wel willen rekenen en Dientje Scheffer, dat is ook al zo'n uitblinkster. Het zal er vandaag dan ook wel weer om gaan, wie van die twee het eerst de sommen af heeft.

Die middag wint Gerrit het. Binnen de helft van de tijd levert hij zijn blaadje bij de meester in.

„En heb je ze nog eens nagerekend, Gerrit?”

„Ja, meester,” is het antwoord.

„Nou, ga dan voor deze keer maar in je bibliotheekboek lezen, tot de anderen klaar zijn.”

Als Gerrit nog maar weer net op zijn plaats zit en zijn bibliotheekboek voor de dag heeft gehaald, komt Dientje met haar proefwerk uit de bank om het aan de meester te brengen. Dientje mag dan ook in haar bibliotheekboek gaan lezen. Maar al de andere kinderen zitten nog te zwoegen. Een paar geven het na een poosje op: hoe ze ook hun best doen, toch kunnen

zij die moeilijke sommen niet maken en die „nare” vorm wil ook maar niet uitkomen. Jan de Klein heeft nog maar een paar cijfers op zijn papier staan. Hij is nooit een erge „Piet” in rekenen geweest, maar vandaag wil het helemaal niet lukken. Hij tuurt nog wat op zijn bijna lege blaadje, bijt een paar maal op zijn penhouder. . . . en geeft het dan op.

„Wil het niet, Jan?” vraagt de meester.

„Neen, meester,” antwoordt Jan wat bedremmeld.

„Niet te lang op één som blijven kijken, jongen,” zegt de meester. „Als de eerste niet lukt, laat je die maar even rusten, misschien gaat de tweede of de derde beter.”

Och, de meester zal straks wel merken, dat Jan de tweede en de derde som ook niet kan en de vierde evenmin. Hij zal de vorm dan maar eens proberen.

Daantje Bos zit ook te stumperen. Hij heeft de sommen alle vijf af, maar hij is erg bang, dat er niet eentje goed is. Was hij maar zo knap als Gerrit, die nu al een heel poosje fijn in zijn bibliotheekboek zit te lezen. Die knappe Gerrit zit vlak voor

hem. Zou die de antwoorden nog weten, al heeft hij zijn blaadje al zo lang geleden ingeleverd? Daantje buigt zich nog wat dieper over zijn sommenblaadje, zodat zijn hoofd dicht bij de rug van Gerrit komt. Even wacht hij, tot de meester de andere kant op kijkt en dan neemt hij zijn kans waar. Met zijn penhouder tikt hij zachtjes op Gerrits rug. Gerrit schijnt Daantje's bedoeling direct te begrijpen, want hij legt dadelijk zijn leesboek aan de onderrand van zijn bank en strekt zijn rug nog wat meer tegen de leuning. Vanzelf gaat zijn hoofd dan nog wat meer omhoog. Daantje buigt zich nog wat dieper over zijn werk, zodat zijn hoofd heel dicht bij Gerrit komt en als dan een van de meisjes met haar blaadje bij meesters lessenaar staat, waagt Daantje te fluisteren: „Wat had jij uit de eerste?”

Gerrit, die nu hij het eerste klaar is geweest en zeker al zijn sommen goed heeft, zijn kameraden ook wel een goed cijfer gunt, laat schijnbaar bij ongeluk een potloodje op de grond vallen. Meteen duikt hij onder de bank om het weer op te rapen. Al duikende ziet hij kans om de antwoorden, die hij op een kladpapiertje had staan, onder zijn bank door naar die van Daantje te schuiven. Daantje haalt het papiertje voorzichtig met zijn voeten nog wat verder naar zich toe en laat dan zijn zakdoek vallen. Met die zakdoek raapt hij dan meteen het spiekblaadje van de grond. Hm, de eerste som schijnt hij toch goed te hebben; de andere niet. Hij zal nu moeten proberen die andere sommen zo op te schrijven, dat hij er het antwoord van Gerrit achter kan zetten.

Naast Daantje zit Henk Hoekwater, die ook al niet zo zeker is van zijn sommen. Die Henk heeft best gezien, dat zijn buurman een blaadje van de grond heeft geraapt en zijn sommen nu zit te vergelijken met de cijfers die op dat papiertje staan. Maar Daantje houdt het blaadje zo angstvallig onder zijn hand,

dat Henk er niet op kijken kan. Toch zou Henk de antwoorden ook wel graag hebben. Daarom geeft hij Daantje een por met zijn been, onder de bank, en beduidt hij hem met zijn ogen, dat hij ook gebruik van het blaadje wil maken. Voorzichtig geeft Daantje het hem dan. Vlug krabbelt Henk de antwoorden over en dan geeft hij het papiertje door aan Jan de Klein, die het op zijn beurt weer doorgeeft aan Koos de Bruin. De meester heeft al een paar maal de kant van de spiekende jongens opgekeken. Hij merkt wel, dat daar iets niet in orde is, maar het schijnt wel, of zijn leerlingen hem deze keer te slim af zijn: ze geven het blaadje telkens precies door op het ogenblik, dat hij *niet* naar hen kijkt! Het papiertje is intussen aangeland bij Dirk Veldheim, die naast Kees Kroon zit. Kees is ook nog niet klaar met zijn sommen. Hij kan ze wel, maar het gaat hem niet zo vlug af en hij moet zich danig inspannen om ze „uit” te krijgen. Maar nu is hij er toch bijna. Het is Kees aan te zien, dat hij erg zijn best zit te doen. Zelfs het puntje van zijn tong schijnt mee te rekenen; het komt tenminste tussen zijn lippen te voorschijn en zijn oren zijn al even rood als zijn wangen. Dirk heeft hem al een paar maal een tikje tegen zijn arm gegeven, maar Kees is zo in zijn werk verdiept, dat hij dat niet eens gemerkt heeft. Maar de meester heeft wèl iets gemerkt. Plotseling komt hij aanlopen, tot vlak voor de bank van Kees en Dirk.

„Wat is dat hier?” vraagt hij boos, „wat hebben jullie hier toch in die hoek?”

Alle jongens werken ineens hard door en niemand geeft de meester antwoord. Maar daar is hij toch niet mee tevreden. Er wordt gespiet en nu verdenkt hij Dirk Veldheim er van, dat hij van de een of ander de antwoorden heeft gekregen. Hij kijkt op Dirks rekenblaadje. Daar staat nog niet veel op, maar

meteen ziet de meester, dat Dirk zijn kladblaadje voortdurend met zijn volle linkerhand bedekt houdt. Dat is verdacht! De meester wil dat blaadje wel eens van nabij bekijken.

„Kom, doe die hand eens weg en laat mij dat blaadje zien,” zegt hij. En ja, dan ziet hij ook meteen de antwoorden van de vijf sommen, geschreven met Dirks eigen hand. Boos wijst de meester naar de getallen en dan zegt hij streng: „Hoe kom je daaraan, Dirk? Foei, dat had ik van jou niet gedacht.”

Dirk weet niet veel te antwoorden; hij slaat zijn ogen neer en mompelt wat onverstaanbaars.

„Kom jij je bank maar eens uit, ventje,” zegt de meester nu. Dan gaat de meester in Dirks kastje zoeken, tussen zijn boeken en in zijn schooltas. . . . maar hij vindt niets. Weer wil hij Dirk iets vragen. . . . maar dan valt zijn oog op Kees. Wat steekt daar met een puntje uit Kees' broekzak?

„Ah, zit jij ook in het complot, mannetje!” Zie je wel: het blaadje met de antwoorden. Maar dat is niet Kees' hand, dat moet. . . . Gerrit geschreven hebben. Er zijn er dus nog meer bij het bedrog betrokken. Nu laat de meester de penhouders neerleggen en dan gaat hij aan het ondervragen. Maar geen der jongens weet van het blaadje iets af! Alleen Gerrit moet wel erkennen, dat hij het geschreven heeft, maar hij beweert, dat hij het in zijn kastje had. Hij heeft het aan niemand gegeven. Dat kan natuurlijk niet. Gerrit jukt dus. Gerrit moet om vier uur dan maar een poosje blijven om te bedenken hoe zijn briefje in de broekzak van Kees gekomen kan zijn. En Dirk blijft ook school, zo lang, tot hij weet wie hem de antwoorden van de sommen heeft gegeven. En Kees moet er vanzelf ook meer van weten.

Maar Kees houdt vol, dat hij er echt niets van weet. Hij heeft het spiekblaadje helemaal niet gezien, heus niet. Met schrik

bedenkt hij, dat hij het wasje niet op tijd naar mevrouw Mulder kan brengen, als hij school moet blijven. En hij heeft moeder nog wel zó beloofd op tijd thuis te zullen zijn. Van angst wordt hij vuurrood. De meester denkt, dat Kees zo rood wordt, omdat hij wèl wat van dat blaadje weet, maar het niet zeggen wil. Neen, daar is niet uit te komen. Maar het bedroeft de meester, dat zijn jongens zo oneerlijk zijn geweest en nu bovendien nog liegen. In elk geval zullen Gerrit en Dirk en Kees om vier uur moeten blijven, tot de zaak is opgelost.

3. MAAR KEES, HOE DURF JE DAT TE DOEN!

Na de rekenrepetitie staat er „schrijven” op de rooster en het laatste half uur is het „zingen”. Kees schrijft de voorbeelden na in zijn schrift, maar mooi werk wordt het niet. Zijn vingers bewegen zich wel, maar zijn hoofd kan hij er niet bijhouden. Al een paar maal heeft hij zich vergist ook. . . .

En onder het zingen, dat hij anders zo graag doet, is hij ook al niet helemaal „bij”. Zijn mond gaat open en dicht en er komen klanken uit zijn keel, maar hij weet zelf eigenlijk niet wat hij zingt. Hij doet maar zo’n beetje mee met de anderen. . . .

Kees’ gedachten zijn bij wat er onder het rekenen is voorgevallen. Het is oneerlijk en het is vals. Dirk moet hem dat papiertje in de zak hebben gestopt, op het ogenblik dat de meester op hun bank afkwam. Dat heeft hij dan handig gedaan, maar het is en het blijft toch een gemene streek. Waarom zegt Dirk niet eerlijk, wat hij heeft gedaan? Kees vindt het vals, dat hij gestraft wordt voor iets, dat hij niet heeft gedaan. Hij heeft hard aan zijn sommen zitten werken; hij heeft niet afgekeken en niets overgeschreven van het spiekblaadje van Gerrit. Maar de meester gelooft hem niet. Misschien krijgt hij nu voor de sommen, waar hij zo zijn best op heeft gedaan, ook nog wel een onvoldoende en straks een laag cijfer op zijn rapport. Allemaal omdat Dirk Veldheim een leugenaar is, een laffe leugenaar. . . . En dat dit nu juist deze dag moet gebeuren! Moeder zal om vijf minuten over vier op de klok kijken en denken: nu kan Kees elk ogenblik thuiskomen. Maar Kees zal niet thuiskomen. Het zal tien over vier worden en kwart over vier. . . . moeder zal dan ongerust worden. . . . Het kan wel vijf uur worden

eer hij naar huis mag gaan. . . . en om vijf uur moet het wasje bij mevrouw Mulder zijn. . . .

Zal hij vragen, of hij morgen school mag blijven, omdat zijn moeder ziek is en hij een boodschap voor haar moet doen?

Kees' vinger gaat de lucht in, maar de meester schijnt het niet te zien. Waarom kijkt de meester zijn kant nu niet uit? Kees zou wel willen roepen: meester, meester, kijk nu eens hierheen. . . . Eindelijk, daar kijkt hij. . . . maar o, wat een teleurstelling: „Doe jij je vinger maar neer tot na schooltijd.”

Maar meester, ik *kan* vandaag niet schoolblijven. Laat me verder de hele week naar schoolblijven, maar vandaag niet. Dat zou Kees willen zeggen, maar daar krijgt hij de kans niet voor. „Doe jij je vinger maar neer. . . .”

Op het eind van de middag verzint Kees er wat op. Hij *moet* om vier uur naar huis, dat staat vast. Eén mogelijkheid schijnt er nog maar te zijn: hij moet zien te vluchten, wàt er dan later ook van komen zal. . . .

„Tinge-linge-linge-linge-ling.”

Luid klingelt de schoolbel door het gebouw. Vijf minuten voor vier.

Kees schrikt er van op uit zijn dromen. Onder het danken wordt hij al wat onrustig: nu zal het moeten gebeuren.

De kinderen rijzen op uit de banken en gaan met de meester de klas uit en de gang op. Alleen Gerrit en Dirk en Kees blijven in het lokaal achter, maar zodra de deur achter het laatste kind dicht gaat, begint Kees opmerkelijk te wiebelen in zijn bank.

„Ja, ik kan niet langer wachten, hoor,” zegt hij tegen Gerrit en Dirk, „ik moest vanmiddag al zo nodig.”

Meteen staat hij op en loopt naar de deur. De meester is juist met de rij vertrokken naar de andere gang, waar de uitgang van de school is. Kees loopt ijlings de klas uit en schiet

meteen een toilet binnen. Daar wacht hij, wat weggedoken, tot hij de meester de klas weer hoort binnengaan. Dan doet hij zacht de deur van het toilet open en op zijn tenen loopt hij zo vlug hij kan de gang door naar de buitengang. Gelukkig, de schooldeur is nog open en er lopen geen meesters of juffrouwen op de gangen, die hem zouden kunnen vragen, waarom hij zo'n haast heeft. Als Kees eenmaal buiten is, loopt hij nog hard, of de meester hem op de hielen zit.

Om kwart over vier komt hij, zenuwachtig en buiten adem van het rennen, thuis.

„Ik dacht, dat je je belofte vergeten was,” zegt moeder zodra hij de kamer binnenkomt, maar dan ziet ze ook meteen, dat er iets aan de hand is. Kees ziet er zo ontdaan uit en hij doet zo vreemd.

„Is er wat gebeurd, jongen?” vraagt ze wat verschrikt.

Eerst probeert Kees nog te doen of alles gewoon is, maar dat houdt hij niet lang vol. Onder tranen vertelt hij dan alles aan zijn moeder. Dat Dirk zo laf geweest is, om de schuld op hem te schuiven, vindt moeder ook erg en dat de meester Kees niet heeft willen geloven, vindt ze jammer, maar Kees heeft toch ook niet goed gedaan met weg te lopen. Daar zal hij wel flink straf voor krijgen en dat heeft hij dan ook verdiend. En nu hij *dat* heeft gedaan, zal de meester hem wel helemaal niet meer geloven. . . .

„Maar het was ook zo gemeen,” klaagt Kees, nog met tranen in zijn ogen, „ik heb heus niet gespiekt en van dat blaadje wist ik niets af.”

„Dat had je misschien aan de meester kunnen zeggen, toen jullie met je drieën blijven moest, maar nu zal hij denken, dat je er wèl wat van af weet.”

„Maar moeder, ik moest toch naar mevrouw Mulder met het

wasje? Ik *kon* toch niet schoolblijven vandaag?"

Moeder kijkt eens naar de klok. Kwart voor ^{nu 1} vijf al. Kees zal zich moeten haasten. Vlug neemt hij de mand met wasgoed uit het keukentje en gaat er mee de straat op. Even aarzelt hij, maar dan zet hij het met de mand op een lopen, zo hard hij maar kan. Het zal er om gaan, of hij om vijf uur bij mevrouw Mulder zal zijn, want hij moet nu ook nog een eind omlopen, om de meester niet tegen te komen.

Met Dirk Veldheim zal hij morgen wel afrekenen. . . . of misschien vanavond nog wel.

Juist als de klok vijf slaat, belt Kees bij mevrouw Mulder aan. Met haar hoed op en haar mantel aan doet ze Kees open.

„Ik dacht, dat je niet meer kwam,” zegt ze, „ik stond juist op het punt om de deur uit te gaan.”

Ze geeft Kees twee gulden. Dat is een dubbeltje te veel, maar dat dubbeltje mag hij houden. Dat is voor zijn moeite.

4. OP BEZOEK BIJ MEESTER

Diezelfde avond gaat Kees nog eens de deur uit, maar dan loopt hij niet zo hard. Integendeel, dan lijkt het wel, of hij lood in zijn schoenen heeft. Moeder heeft hem aangeraden naar meesters huis te gaan om zijn excuses aan te bieden voor het weglopen. „Misschien kun je dan ook nog eens zeggen, dat je dat andere niet gedaan hebt,” heeft ze gezegd. Moeder heeft gemakkelijk praten: die kan thuisblijven. Maar hij moet er op af, alleen. De meester zal hem wel niet erg vriendelijk ontvangen. Misschien stuurt hij hem wel van de deur. „Wat kom jij hier doen? Vertellen dat je weggelopen bent? Maak maar gauw dat je wekomt! Met zulke jongens praat ik niet!” Dat zal meester wel zeggen.

Als Kees eindelijk voor de deur van de meester staat, wacht hij eerst even. Zal hij aanbellen. . . . of maar weer teruggaan, naar huis? Hij weet ook eigenlijk niet goed hoe hij beginnen moet. „Meester, mag ik u even spreken?” Hij heeft dat zeker al honderdmaal in zichzelf gezegd onderweg, maar hij is toch bang, dat hij het vergeten zal zijn, als straks de deur opengaat. Het is ook wel heel erg om stilletjes de school uit te sluipen, als je blijven moet. Hij heeft nooit gehoord, dat zoiets al eens eerder is gebeurd. Dan opeens vermant Kees zich en trekt hij aan de bel. Luid klingelt het door de gang van meesters huis. Kees schrikt er van. Hij wilde maar, dat de meester niet thuis was. Maar hoort hij daar al geen voetstappen in de gang? Jawel, hoor: de grendel wordt van de deur geschoven. Kees herinnert zich, dat er de laatste tijd in de buurt van de meester een paar maal is ingebroken. . . . Daar gaat de deur open. De meester kijkt vriendelijk, maar als hij ziet wie daar aan zijn deur staat,

verandert zijn gezicht. Eerst kijkt hij verwonderd en dan boos en streng.

„Meester . . . eh . . .”

„Zo . . . jij komt me zeker iets vertellen.”

„Eh . . . ja, meester . . .”

„Kom er dan maar even in.”

Als de meester de deur achter Kees dicht doet en de grendel er weer opschuift, denkt Kees, dat hij *bier* niet zo gemakkelijk zou kunnen weglopen. Eigenlijk zou hij dat wel willen. Wat is hij begonnen! Hij had maar niet moeten gaan.

Verder dan de gang komt Kees niet. Er hangen veel mantels en jassen aan de kapstok en hij hoort druk gepraat in de kamers. Meester heeft zeker bezoek. Misschien is er wel iemand jarig, de vrouw van meester of een van zijn kinderen.

„Zo, dus jij komt me vertellen hoe je aan dat papiertje van Gerrit gekomen bent?”

„Eh . . . eh . . . dat weet ik niet, meester . . . echt niet . . . Ik wist niets van dat papiertje . . .”

„Het kwam toch uit jouw zak.”

„Eh . . . dat moet er dan ingestopt zijn . . . door een van de jongens . . .”

De meester kijkt Kees nu recht in de ogen. Neen, daar spreekt geen bedrog uit. Hij probeert ook niet ze neer te slaan. Zouden Gerrit en Dirk dan toch liegen en Kees de waarheid spreken?

„En *wie* zou dat dan in je zak gestopt hebben, denk je?”

Kees geeft niet direct antwoord. Hij zou moeten zeggen: Dirk Veldheim. Maar dat is klikken.

„Nou?” dringt meester aan.

„Dirk Veldheim,” zegt Kees dan zacht en meteen kleurt hij tot achter zijn oren.

Wat moet meester daar nu weer van denken?

Waarom wordt die jongen nu opeens zo rood?

Liegt hij dan tòch nog?

Meester heeft Kees nog nooit op een leugen betrapt, dat is waar. Maar Gerrit is ook altijd een openhartige jongen geweest en Dirk Veldheim is anders toch ook geen stiekemerd. En het verhaal, dat Gerrit en Dirk hem die middag hebben verteld, schijnt precies te kloppen: Gerrit had de antwoorden „voor z'n eigen” opgeschreven. Met zijn zakdoek moet het blaadje op de grond zijn gevallen. Kees, die in de andere rij banken zit, zou het van het middenpad hebben opgeraapt. De antwoorden zou hij hebben overgeschreven en toen had hij het blaadje aan Dirk overgereikt.

Toen die het gebruikt had, was het weer naar Kees teruggegaan en die zou het daarna zelf in zijn zak hebben gestoken.... Maar Kees houdt vol, dat hij nergens van weet en dat Dirk het blaadje stilletjes in zijn zak moet hebben gestopt, toen hij over zijn sommen gebogen zat. . . . Maar hoe is Dirk aan het blaadje gekomen?

Het is waar: Kees heeft het hele uur met aandacht zitten werken. Meester ziet hem er eigenlijk niet voor aan, dat hij spieken zal. Toch moeten Gerrit en Dirk òf Kees liegen. Dat bedroeft meester van zijn jongens.

„Maar nu dat andere, ventje. Waar ben jij vanmiddag gebleven?”

Doordringend ziet meester Kees aan als hij dat vraagt.

„Dat kwam ik u juist zeggen, meester. Ik ben weggelopen.”

„Weggelopen? Mooi, hoor, weglopen, als je school moet blijven!”

„Moeder is ziek, meester, en ik *moest* vóór vijven een boodschap voor haar doen.”

„En waarom heb je me dat niet verteld, m'n jongen? In zo'n

geval *praat* je toch, maar loop je niet weg.”

„Ik heb mijn vinger opgestoken, meester, maar u zei: doe jij je vinger maar neer. . . .”

„Ik heb daar bij gezegd: tot na schooltijd. Maar zo lang kon jij niet wachten. Jij liep weg.”

„Ja, meester,” zegt Kees heel bedremmeld. En nu slaat hij zijn ogen wèl neer.

„Wilt u het mij vergeven?” vraagt hij dan heel kleintjes.

„Vergeven wel, maar je straf zul je toch moeten dragen. Deze week blijf je iedere dag een half uur school. Begrepen?”

„Ja, meester.”

Dan is het onderhoud afgelopen en Kees kan gaan.

Als hij thuiskomt, vraagt moeder, wat meester gezegd heeft.

„En gelooft hij nu, dat jij het niet gedaan hebt, dat van dat spiekblaadje?” vraagt ze als Kees een en ander heeft verteld.

„Ik weet het niet, moeder,” zegt Kees een beetje bedroefd.

„Eén weet het, jongen,” zegt moeder daarop ernstig. „Vroeg of laat zal Hij de waarheid aan het licht brengen.”

Als Kees die avond in zijn bed ligt, vouwt hij onder de dekens nog eens zijn handen en bidt hij: „Here, laat de meester toch geloven, dat ik het niet gedaan heb. Amen.”

Dan legt hij zich op zijn zijde om te gaan slapen.

Maar de slaap wil niet zo gauw komen als andere avonden.

Kees gaat er over prakkizeren, wat Gerrit en Dirk wel aan de meester verteld zullen hebben. Eigenlijk jammer, dat hij niet is gebleven. Dan had hij het gehoord. Nu hij er niet bij was, hebben ze kunnen vertellen wat ze wilden. En toch moet Dirk het papiertje in zijn zak hebben gestopt, toen hij zat te werken. Het *kan* niet anders. Maar dat zal hij Dirk betaald zetten, daar kan hij op rekenen!

5. ZAL DE WAARHEID AAN HET LICHT KOMEN?

R rrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrt.
Dat is de wekker, die afloopt.
Halfzeven.

Kees heeft nog niet veel zin om op te staan. Hij is de vorige avond laat ingeslapen en nu eigenlijk nog niet voldoende uitgerust. Maar toch moet hij zijn bed uit. Moeder is immers ziek? Hij heeft in huis nog een en ander te doen voor hij naar school kan gaan.

Zodra Kees zijn bed is uitgestapt, trekt hij het gordijntje van het dakvenster wat opzij. Hu, het is donker, druilerig weer: de wolken hangen laag en de dakgoot staat vol regenwater.

Eerst maar fris wassen.

Hè, daar knap je van op.

Om tien voor zeven is Kees beneden. Op zijn tenen loopt hij naar het keukentje, want moeder slaapt nog. Dan zet hij water op voor de thee en begint hij brood te snijden. Moeders boterham zet hij op een stoel naast haar bed. Om acht uur moet hij klaar zijn met ontbijten, want dan gaan de winkels open en moet hij nog vóór schooltijd de dagelijkse boodschappen doen. Misschien kan moeder in de loop van de ochtend de aardappelen wel op bed schillen, als hij het bakje met het mesje en een pan water voor haar klaarzet. Juist als Kees daarmee bezig is, wordt moeder wakker.

„Goeie morgen, Kees; alweer zo druk bezig?”

„Goeie morgen, moeder. Hoe is het er mee?”

„Nou, jongen, ik geloof wel beter dan gisteren; ik heb ook lekker geslapen vannacht. Geef me maar gauw een kopje thee; mijn brood staat hier al, zoals ik zie. Daar heb je maar weer fijn voor gezorgd, hoor.”

Tegen dat Kees de deur zal uitgaan voor de boodschappen, zegt moeder: „Ik zou voor vanmiddag maar een gekookt bietje meebrengen. Om twaalf uur zal ik je dan wel zeggen, hoe je dat klaar moet maken. En breng dan bij de slager een ons vet spek mee.”

Gelukkig staan er die morgen zo vroeg nog niet veel klanten in de winkels, zodat Kees op tijd weer thuis is en zonder zich al te veel te moeten haasten nog vroeg genoeg op school kan zijn.

Op weg naar school gaat hij weer denken aan alles wat er de vorige dag is gebeurd. En dan maakt hij zich weer erg kwaad op Dirk. Hij heeft zich voorgenomen hem eens flink af te rosen. Maar wanneer moet hij dat doen? Het beste zou misschien nog zijn hem om twaalf uur op straat een stevig pak slaag te geven. Maar neen, dat gaat toch niet. Hij moet direct uit school naar huis om aardappels te koken, het bietje klaar te maken en spek te bakken. Dan maar om vier uur? Maar dat gaat ook al niet, want dan moet hij schoolblijven. Vandaag komt er dus niets van. Maar hij zal wel de hele dag naast die nare jongen moeten zitten. Kees neemt zich voor zich helemaal niet met hem te bemoeien, niet tegen hem te praten en zo. Doen alsof hij er niet is.

Als Kees nog maar net bij school is, gaat de bel. Hij is een der eersten, die naar binnen gaat. Maar wanneer hij in de klas komt, is Gerrit daar al. Hij staat bij de lessenaar en praat met de meester, maar als Kees binnenkomt, schijnt het gesprek net afgelopen te zijn en gaat Gerrit naar zijn plaats.

Kees vindt het die ochtend maar raar op school. Niets gezellig. Bij het morgengebed vraagt meester, of de Here de waarheid aan het licht wil doen komen. Kees heeft dat zelf ook gebeden, de vorige avond. Maar hij heeft het anders bedoeld dan de mees-

ter. Hij heeft gevraagd, of de meester hem wilde geloven en nu begrijpt hij, dat de meester hem nog niet gelooft. . . . Dat stelt Kees teleur en hij wordt als het kan nog woedender op Dirk.

De meester is ook streng die ochtend. Hij ziet niets door de vingers en hij maakt geen enkel grapje.

In het speelkwartier loopt Dirk Veldheim maar om Kees heen te draaien, maar Kees wil niets van hem weten. Begrijpt die jongen dan niet, dat Kees hem graag een blauw oog zou slaan, maar dit hier, onder het oog van de juffrouwen en de meesters, toch niet goed durft te doen? Neen, Kees heeft geen knikkers bij zich en in haasje-over heeft hij ook geen zin. . . .

Eindelijk schijnt Dirk dan toch te begrijpen, dat er vandaag niets met Kees te beginnen is.

Dan gaat hij met een paar andere jongens nalopertje spelen. Wild draaien ze om de meisjes heen en zo nu en dan trekken ze daarbij zelfs weleens aan een jurk of een arm. Het einde is, dat Dirk met nog een paar belhamels door een der meesters aan de kant wordt gezet.

Kees probeert een praatje met Gerrit aan te knopen. Maar dat lukt niet hard: Gerrit schijnt hem te ontwijken, zoals *hij* het Dirk doet. Kees begrijpt dat niet. Hij heeft Gerrit toch niets gedaan? Het spiekblaadje was door Gerrit geschreven, dat kon je zien aan de schrijfhand, maar dat kon *hij* toch niet helpen? Na het speelkwartier rekenen de jongens op aardrijkskunde, maar de meester hangt de kaart van Europa niet voor de klas. Opperold staat ze in haar hoekje, de groene bandjes vastgestrikt om haar heen. De meester gaat voor de klas zitten, zoals hij doet als hij geschiedenis gaat vertellen. Maar deze keer wordt het geen vaderlandse geschiedenis. In het bijzonder met de *jongens* heeft hij altijd nog een appeltje te schillen. Nu, dan

begrijpen ze er al alles van. Het is natuurlijk nog altijd over dat spieken bij de rekenrepetitie. De meester zegt, dat nu eindelijk is uitgekomen, dat Gerrit het blaadje aan Daantje heeft gegeven en nu moet Daantje maar eens vertellen, wat hij met dat blaadje heeft gedaan en waar hij het heeft gelaten. Daantje is anders altijd een aardige, opgewekte jongen, maar nu heeft hij het toch een beetje te kwaad. Wat moet hij zeggen?

De meester, die zijn aarzeling ziet, zegt: „Nou, spreek de waarheid maar.”

En dan bekent Daantje, dat hij de antwoorden heeft overgenomen en dat hij het papiertje daarna heeft doorgegeven aan Henk Hoekwater. Als meester Henk gaat ondervragen, valt die direct door de mand. Hij gaf het blaadje aan Jan de Klein. En Jan de Klein gaf het ook weer verder en zo kwam het ten slotte bij Dirk Veldheim. . . .

„Ha,” zegt de meester dan, „jij kreeg het dus niet van Kees, maar van je achterbuurman.”

Hij kijkt Dirk Veldheim daarbij strak aan.

De hele klas zit in spanning. Kees niet het minst. Nu zal het immers uitkomen, dat hij onschuldig is?

Maar Dirk geeft geen antwoord.

Dan wordt meester toch echt boos en hij vraagt op barse toon aan Dirk: „Van wie kreeg jij dat blaadje nu?”

Even aarzelt Dirk nog, maar dan zegt hij, zonder blikken of blozen: „Van Kees Kroon.”

Kees richt zich meteen van verontwaardiging op in zijn bank: hij zou Dirk hebben aangevlogen als meester hem niet bij zijn schouders had gegrepen en hem in de bank had neergedrukt.

Een van de jongens roept meteen hardop door de klas: „Nietes. Kees heeft niet eens meegedaan.”

Nu weet meester wel hoe het is gegaan met dat papiertje. Ger-

rit, die het uit zijn handen heeft gegeven, zal een laag cijfer voor gedrag op zijn rapport krijgen. De jongens, die het blaadje hebben gebruikt, krijgen een nul voor hun repetitie en daardoor ook een lager cijfer op hun rapport voor rekenen. En Dirk Veldheim, die niet alleen heeft gespiet, maar ook gelogen en die bovendien ook nog een vriend vals heeft beschuldigd, nu, die zal na schooltijd wel horen, wat er met hem gebeuren gaat.

Kees komt er met die paar middagen schoolblijven af, voor het weglopen. Maar wat betekent dat schoolblijven bij de blijdschap, dat de meester nu weet, dat hij de waarheid heeft gesproken? Kees zou wel willen dansen van plezier! En wat zal moeder blij zijn!

Maar hij had toch nooit gedacht, dat die Dirk zo'n gemene kerel was! Het is maar goed, dat hij flink straf krijgt. Hij heeft dat dubbel en dwars verdiend! Dat is voor wat hij tegen de meester heeft misdaan. Maar Kees vindt, dat hij zelf óók een appeltje met Dirk heeft te schillen, een lelijk, zuur appeltje.

6. EEN FIJNE PLEK, ACHTER HET BOS

Eer het Zaterdagmiddag is, zijn de meeste jongens het proefwerk en het spiekblaadje alweer zo'n beetje vergeten.

Alleen Dirk Veldheim zit nog steeds alleen in een bank, die van de andere is afgeschoven en tegen de achterwand van het schoollokaal is gezet. Dat is zijn straf. Dirk schaamt zich nu ook wel voor wat hij heeft gedaan. Op de speelplaats schreeuwt hij wat minder hard dan gewoonlijk en als er spelletjes gedaan worden, probeert hij niet haantje de voorste te zijn. Als het eventjes kan, blijft hij Kees wat uit de buurt.

De Zaterdag is prachtig begonnen: heerlijk voorjaarsweer en een stralende, blauwe lucht. Nu moest het vakantie zijn! Maar geen nood: als om twaalf uur de school uitgaat, ligt er nog een fijne, vrije middag in het vooruitzicht. Daantje heeft bedacht, dat ze best eens met elkaar uit konden gaan. Hij weet een fijne plek, achter het bos, waar gespeeld en zelfs gezwommen kan worden. Het vijvertje is niet diep, zodat er geen ongelukken kunnen gebeuren en hij is van plan de grote bal, die hij voor zijn verjaardag heeft gekregen, mee te nemen. Daantje is die morgen de eerste van zijn klas, die bij school is en hij kijkt terdege rond, wie de tweede zal zijn. Dat wordt Henk Hoekwater. „Ha, die Henk! Zeg, jô. . . .”

En dan begint Daantje te vertellen van zijn plan. Ondertussen zijn er al meer jongens gekomen en zo staat er, als Kees Kroon aankomt, al een heel kringetje te praten. Dirk Veldheim staat er ook bij en dat is voor Kees aanleiding om op een behoorlijke afstand te blijven. Hij is alleen van plan om dicht bij Dirk te komen, als hij in de gelegenheid is hem het toegedachte pak slaag te geven. En nu gaat dat vanzelf niet op het volle schoolplein, met al de kinderen er omheen.

Maar eer Kees het wil of weet, hebben zijn kameraden hem toch in het kringetje getrokken en moet hij horen van het grote plan. Ze vragen hem of hij ook meegaat. Neen, dat zal niet gaan. Waarom niet? Wel, hij heeft wat anders te doen vanmiddag. Misschien zegt Kees dat wat ongewoon, want in eens zijn ze allemaal nieuwsgierig naar wat Kees wel te doen kan hebben op zo'n heerlijke, vrije middag. Maar Kees heeft geen zin om dat te vertellen. Hij trekt zich wat terug en zegt op een onvriendelijke toon, dat ze dat toch zeker niets aangaat. Zoiets zijn ze van Kees niet gewend. Kees hééft dus wat; dat staat vast. En het staat ook wel vast, dat hij er 's middags niet bij zal zijn, als ze met z'n allen naar die fijne plek gaan achter het bos. Even vinden ze dat wel jammer, want Kees is een prettige kameraad, die goed mee kan doen. Maar toch zullen ze ook zonder Kees wel plezier hebben. . . .

Die morgen krijgt Jan de Klein een vier voor geschiedenis, omdat hij niet weet te antwoorden op de vraag, wanneer Alva in ons land is gekomen. Het lijkt ook wel, of hij helemaal niet heeft opgelet en eigenlijk niet eens weet, wat de meester gevraagd heeft.

Daantje moet onder de leesles zijn boek sluiten, omdat hij, als hij een beurt krijgt, met een suf gezicht op een verkeerde bladzijde zit te staren. . . . De fijne plek achter het bos, het vijvertje en de bal van Daantje en de heerlijke zon, die het schoollokaal zo licht en vrolijk maakt, hebben het gewonnen van de vaderlandse geschiedenis en het leesboek. . . .

Als dat maar geen schoolblijven wordt! Dat zou de middag in gevaar kunnen brengen.

Maar gelukkig is de meester die Zaterdag niet al te streng. Ze mogen allemaal om twaalf uur naar huis.

„Om halftwee bij de kerk,” roepen een paar jongens elkaar

nog toe en dan stuiven ze allemaal een andere kant op. Op een draf lopen de meesten naar huis.

Kees gaat ook naar huis. Maar hij loopt niet hard. Hij heeft geen haast. Hij zal om halftwee niet bij de kerk komen om mee te gaan naar die fijne plek van Daantje. Hij heeft andere dingen te doen. Moeder gaat gelukkig wel vooruit, maar ze is toch nog niet beter. Misschien mag ze Zondag een poosje op, heeft de dokter gezegd, als de koorts weg blijft. Maar voor het eten zorgen en het huis een beetje opknappen, dat kan ze nog niet. Dat zal Kees moeten doen. Och neen, Kees vindt het niet erg om moeder te helpen, maar vandaag was hij toch wel graag meegegaan met zijn vrienden.

Omdat hij langzaam gelopen heeft, komt hij een minuut of vijf later thuis dan gewoonlijk. Moeder heeft al een paar maal op de klok gekeken en ze heeft gedacht: als Kees maar weer niet school moet blijven. . . . of als Kees die jongen maar niet afgeranseld heeft. . . . Ja, moeder weet wel wat haar jongen van plan is te doen. Ze heeft het hem afgeraden; ze heeft het hem zelfs verboden, maar Kees heeft haar niet willen beloven Dirk met rust te zullen laten. Kees moet wel heel boos op die Dirk zijn, want anders is hij toch niet zo koppig en zo wraakgierig.

Maar gelukkig, daar gaat de deur open en komt Kees binnen. Hij heeft geen rood, opgewonden gezicht en zijn kleren zijn niet gescheurd; hij zal dus wel niet gevochten hebben. Maar Kees is stiller dan gewoonlijk. Er schijnt dus toch wel het een of ander gebeurd te zijn. Moeder vraagt voorlopig nog maar niets. Kees zal het haar over een poosje zelf wel vertellen. Kees heeft nooit geheimen voor zijn moeder. Maar Kees vertelt niets. Zonder een woord te zeggen gaat hij de aardappels opzetten

en zwijgend maakt hij de groente klaar. Ook onder het eten is hij opvallend stil.

„Is er wat, jongen?” vraagt moeder al eens.

„Nee,” antwoordt Kees, „d'r is niks.”

„Nou, gelukkig maar,” zegt moeder dan, „ik dacht, dat er wat aan scheelde, je bent zo stil vanmiddag.”

Maar er is wèl wat: moeder voelt het.

Om kwart over één is Kees alweer bezig de vaat af te wassen. Hij zou best om halftwee bij de kerk kunnen zijn. O, als dat toch eens kon! Een hele middag spelen, op die fijne plek van Daantje! Zou moeder het goedvinden, als hij het haar vroeg? Neen, niet vragen, het kàn nu eenmaal niet. Als hij ging, zou hij immers niet voor een uur of zes of halfzeven terug zijn en dan zijn de winkels gesloten en morgen is het Zondag. Neen, het kan niet en dan ook maar niet vragen; moeder zou er maar verdriet van hebben. . . .

Als de kopjes klaar zijn, neemt Kees de stoffer en het blik en gaat hij de kamer vegen. Een stofzuiger heeft moeder niet; die zal hij haar later geven, als hij zelf geld verdient. Het loopt onderwijl naar halftwee. Nu komen de jongens bij elkaar, bij de kerk, denkt Kees.

„Bom-bom-bom.” Op de deur. Wat is dat? Kees schrikt er van.

Moeder, die in slaap gevallen was, wordt wakker.

„Kees, ga je nog mee?” Dat is de stem van Dirk Veldheim.

Wat komt die hier doen? denkt Kees.

„Nee, ik ga *niet* mee,” roept hij dan hard, zonder de deur open te doen.

Een poosje is het stil en dan opeens weer een paar harde bonzen op de deur.

Dat wordt Kees te erg. Hij springt op en loopt naar de deur.

Hij zal die Dirk eens eventjes. Maar hij vergeet daarbij, dat hij de stoffer nog in zijn hand heeft en dat hij om zijn pak te sparen vóór het vegen moeders schort heeft voorgedaan. . . . De deur is in een ommezien open, want hij heeft er die middag de knip ook niet opgedaan. Kees vliegt naar buiten. . . . en dan gaat er meteen een luid gejoel op.

„Ha, Kees met z'n moeders schort voor en met een stoffer in zijn hand,” zo honen de jongens.

Kees voelt, dat hij aan het verliezen is op die Dirk. Hij ziet er ook werkelijk belachelijk uit en Maandag zal heel de school weten, dat hij een „keukenpiet” is en ze zullen hem allemaal uitlachen!

Woede laait in Kees op en hij wordt vuurrood. Dan geeft hij ook ineens nergens meer om. Mèt de schort en mèt de stoffer gaat hij op de jongens, van wie Dirk de aanvoerder schijnt te zijn, af. Verschrikt stuiven ze uit elkaar. Maar dat deert Kees niet. Het is er hem maar om één te doen en die ene zal hem nu niet ontsnappen. In dolle drift rent hij Dirk achterna, zwaiiend met de stoffer.

„Loop, jô, loop,” roepen de jongens, die bij Dirk horen. Maar hoe Dirk ook loopt, Kees loopt sneller en hij haalt Dirk in minder dan geen tijd in en dan wordt het een gerol en een gevecht, waaruit ze eerst opstaan, als er een paar oudere mannen aan te pas komen, die de vechtende jongens van elkaar halen.

Dirk houdt uit het gevecht een blauw oog over en Kees een gescheurde schort.

Als Kees weer in huis is, trilt hij van zijn hoofd tot zijn voeten en staat hij op het punt om in huilen uit te barsten.

„Maar jongen, wat was dat voor een lawaai?” vraagt moeder, die op de rand van haar bed is gaan zitten.

En ja, dan moet Kees alles wel vertellen.

„Jongen toch, jongen toch,” zegt moeder dan, „je had in je drift die Dirk wel dood kunnen slaan met die stoffer. En denk je, dat het er nu na die vechtpartij beter op is geworden?” „Waarom komt Dirk hier; hij heeft hier toch niets te maken?” zo probeert Kees zich te verdedigen en hij kan het echt niet helpen, dat daarbij een paar waterlanders uit de hoekjes van

zijn ogen rollen. „Ik kan die knul niet uitstaan, ik zal hem . . . ik zal hem . . .”

Maar dan zegt moeder streng: „Je zult hem nu verder niets, versta je dat? Het is nu waarlijk mooi genoeg. Dat begint met een jongensruzie en het zou eindigen in moord en doodslag. Weet je wat jij eens doen moet, Kees? Je moet voor die Dirk en voor die hele zaak eens ernstig bidden. Dan zal de Here, op Zijn tijd, alles wèl maken. Mij is de wrake, zegt God en jij wilt jezelf wreken. Daar kan alleen maar kwaad uit voortkomen.”

Kees zegt niets terug. Moeders woorden hebben hem wat gekalmeerd, maar zelf niets meer doen en bidden. . . . voor Dirk nog wel. . . . dat lijkt hem toch erg moeilijk. . . . Hij weet niet, of hij dat wel kan. . . .

Na een poosje staat Kees op van de stoel, waarop hij was neergevallen en loopt op het bed van moeder toe. Moeder zit nog maar steeds zwijgend op de rand van haar bed.

„Ga nou liggen, moeder, toe nou, ga nou weer liggen. . . .” Er is angst in Kees' stem en er is angst in zijn hart, om moeder, die nu misschien wel weer erger ziek zal worden. En inderdaad heeft moeder die middag weer wat koorts.

IJverig en stil doet Kees het werk, dat nog gedaan moet worden. Als moeder nu maar niet erger ziek wordt. . . .

Als Kees na een poosje wat rustiger is geworden, gaat hij ook begrijpen, dat hij toch wel wat al te ruw tegen Dirk is opgetreden. „Je had in je drift die Dirk wel dood kunnen slaan met die stoffer,” heeft moeder gezegd. . . . Als dat eens gebeurd was. . . . dan was hij. . . . Kees Kroon. . . . een moordenaar geweest. . . . een *moordenaar*. . . .

Die avond ligt Kees langer dan gewoonlijk geknield voor zijn bed op het zoldertje. „O, Here,” zo bidt hij, „laat moeder toch gauw beter worden. . . . en. . . . eh. . . . help mij, dat ik Dirk geen kwaad meer doe. Maak U alles toch goed en vergeef mij mijn kwaad. . . . mijn drift. . . . om Jezus' wil. Amen.”

's Nachts droomt Kees van een heerlijk spel met de bal van Daantje op het speelveld achter het bos. Alle jongens van zijn klas doen er aan mee. Alleen Dirk ziet hij er niet bij. . . . gelukkig niet. Als Dirk er wèl bij was, zou het niet echt prettig

kunnen zijn. . . . Maar wat is dat? De jongens houden op met spelen en ze kijken hem allemaal aan. Ze lopen op hem toe. . . . Jij, ja, jij, Kees Kroon, jij hebt Dirk geslagen met de stoffer. . . . dat roepen ze en ze beginnen te zwaaien met hun armen. . . . Al dichterbij en dichterbij komen ze op hem aan. . . . Kees zou willen schreeuwen, maar hij kan niet. . . . het is of zijn keel dicht is. . . .

Met een schok wordt hij wakker. . . . Het is midden in de nacht en donker. . . . Het was een droom, een benauwde droom. . . . Oef, wat heeft hij het warm. . . .

7. KEES „KEUKENPIETJE”

Als Kees weer wakker wordt, schijnt het zonnetje op zijn bed. Even schrikt hij. Hij zal zich toch niet hebben verslapen? Maar opeens bedenkt hij, dat het Zondag is. Dan is het niet zo erg, dan mag hij wel een uurtje langer slapen. De wekker staat op halfnegen. 's Zondags loopt die ge-

woonlijk om acht uur af. Daar is hij dus doorheen geslapen . . . of heeft hij gisteravond misschien vergeten zijn wekker op te winden? Het was ook zo'n vreemde dag gister. Maar nu is het Zondag, fijn. Niet naar school, geen Dirk in de buurt . . . en de hele dag vrij!

Toch zal hij een beetje voort moeten maken. Het is nu al tien minuten over halfnegen. Vlug springt Kees zijn bed uit. Zich wassen, aankleden en z'n bed recht leggen is het werk van een kwartiertje. 's Zondags mag dat wel zo; de andere dagen moet het bed netjes worden afgehaald en weer opgemaakt!

Om kwart voor tien gaat Kees de deur uit, naar de kerk, in zijn eentje. Niets gezellig. Hij hoopt, dat moeder de volgende week maar weer mee kan gaan. Maar misschien ziet hij op het Kerkplein nog wel een jongen van zijn leeftijd, die ook alleen is: Daantje of Jan de Klein, of een ander. Maar dan zal hij een stapje harder moeten lopen.

Als Kees om vijf voor tien bij de kerk komt, begint net de klok te luiden: „Kom dan, kom dan.” Maar de meeste mensen zijn er al! Jongens ziet hij ook niet meer. Dan gaat hij maar naar binnen. Het orgel speelt en de kerkeraad zit al op zijn plaats. Dat is op het nippertje. Vlug gaat Kees naar de plaats, waar hij gewoonlijk met moeder zit. Niet ver daar vandaan zit Daantje. Maar Daantje schijnt hem niet te zien.

Wat verderop ziet hij ook Jan de Klein tussen de kerkgangers zitten, maar die kijkt ook helemaal zijn kant niet uit. Zouden ze kwaad op hem zijn?

Het is maar goed, dat de kerk begint, want anders zou Kees maar weer over Dirk gaan zitten denken. Hij kan dit nu niet doen, want hij moet goed luisteren. Hij heeft moeder beloofd, dat hij haar zou vertellen, waar de dominee over heeft gepreekt. Zo vergeet hij Daantje en Jan en Dirk en de vechtpartij van gister weer.

Als Kees uit de kerk thuiskomt, wacht hem een grote verrassing: moeder zit aangekleed aan tafel op hem te wachten. Ze heeft het er maar eens op gewaagd haar bed uit te komen, ze voelde zich nogal goed.

's Middags na het eten moet ze wel weer een paar uur rusten, maar 's avonds staat ze weer op. Dat worden de gezelligste uren van de dag. Kees speelt moeder versjes voor op zijn mondharmonica: „Daar ruist langs de wolken”, „Heer, ik hoor van rijke zegen” en „Veilig in Jezus' armen”, maar ook het „Wil-

helmus" en „O schitterende kleuren van Nederlands vlag". Moeder neuriet zachtjes mee. Echt zingen kan ze nog niet, daarvoor is ze nog te zwak.

Zo langzaam aan valt de schemer en wordt het donker in de kamer, maar Kees speelt maar door; hij heeft bij zijn mondharmonica geen licht nodig! Alleen het theelichtje werpt nog wat schijnsel op de tafel en op moeders handen.

Als het helemaal donker is, vindt moeder het toch maar beter de lamp aan te doen. Kees schenkt dan gezellig een kopje thee en moeder weet in de kast een trommeltje te staan, waar lekkere babbelaars in zitten. Niet te laat gaan ze allebei naar bed, dankbaar voor de heerlijke rustdag, die ze hebben gehad.

Maar 's Maandagsochtends is Kees toch weer wat ongerust. Hoe zullen de jongens uit zijn klas tegen hem zijn, straks op het schoolplein? Misschien zijn ze allemaal wel kwaad op hem en zullen ze hem links laten liggen! Ze zullen dan niets tegen hem zeggen en net doen, of hij er niet is. Hij moet dan maar alleen spelen. . . . of met de kinderen uit de lagere klassen, ook in het speekwartier! Kees ziet daar erg tegen op. Het kan ook, dat ze hem nog zullen plagen, omdat hij Zaterdag moeders schort voor had en een stoffer in zijn hand. . . . Dat zou misschien nog erger zijn. . . .

Als Kees om tien minuten voor negen bij het schoolplein is, loopt hij eerst nog maar een straatje om. . . . Dan blijft hij op de hoek van een zijstraat wachten, tot de eerste bel is gegaan en de meeste kinderen de school zijn binnengegaan. Als een van de laatsten gaat Kees met langzame stappen de school in en al even langzaam stapt hij de klas binnen en gaat hij naar zijn plaats. Hij merkt niet eens, dat de meester naar hem kijkt.

Wat mankeert die Kees vandaag? denkt de meester, zo langzaam heb ik hem nog nooit gezien, het lijkt wel, of hij nog

slaap heeft. Zou die jongen gisteravond zo laat naar zijn bed zijn gegaan?

Het eerste uur voelt Kees zich nog niet erg op zijn gemak. Het is net of alle kinderen weten, dat hij zijn moeders schort heeft voorgehad en nu achter zijn rug om hem zitten te lachen. Maar dat is niet echt waar. Dat verbeeldt Kees zich maar. Langzaam aan wordt hij wat rustiger.

En in het speelkwartier is alles net als andere dagen. De meeste jongens van zijn klas doen net, alsof er niets is gebeurd en de meisjes schijnen helemaal van niets te weten. Alleen bij het naar binnen gaan zegt Dirk zacht tegen hem: „Kees Keukenpietje is net een Grietje.”

Het bloed stijgt Kees naar het hoofd, als hij dat hoort. Alles is ineens weer helemaal bedorven. Wat zou hij die Dirk graag een flinke stomp in zijn gezicht geven, of hem op de grond duwen en hem eens terdege afranselen. Maar die laffe Dirk heeft wel gezorgd, dat zoiets niet kan gebeuren. Hij heeft Kees niet uitgescholden op de speelplaats, in het vrije kwartier, maar in de rij, op de schooltrap. Hij weet natuurlijk best, dat Kees zich daar niet kon verweren!

Die ochtend leert Kees niet veel meer. Hij luistert eigenlijk in het geheel niet naar de meester. Het is een wonder, dat zijn naam niet op het bord komt, op het lijstje van de schoolblijvers. Hij zit maar te piekeren over die valse Dirk. Heeft hij die jongen Zaterdag dan nog niet genoeg geslagen? Hij zal het zo gauw mogelijk nog maar eens overdoen, maar dan ergens waar het stil is, waar niet zoveel kans is, dat er weer grote mannen bij zullen komen om Dirk te verlossen.

Maar dan denkt Kees ook weer aan moeder, die hem verboden heeft nog meer met Dirk te vechten. Hij zou eigenlijk voor

Dirk moeten bidden.... maar dat kan hij toch werkelijk niet.... dat is *te* moeilijk....

Om twaalf uur gaat Kees op een drafje naar huis. Hij vertrouwt zichzelf eigenlijk niet en vreest, dat hij Dirk toch nog weer slaan zal als hij hem ziet op straat. Daarom loopt hij maar zo gauw mogelijk van het schoolplein weg. Dirk moet gelukkig de andere kant uit.

Omdat de andere jongens niets meer over die Zaterdag zeggen en gewoon met Kees praten en spelen, houdt hij het uit, ook als Dirk een paar dagen later weer zachtjes tegen hem zegt: „Kees Keukenpietje is net een Grietje.” Nu doet hij het in de klas, onder het ophalen van de schrijfschriften, als het een beetje rumoerig is.

Weer wordt Kees erg kwaad en ook wel een beetje verdrietig, maar toch niet zo erg meer als de eerste keer. Hij heeft moeder beloofd, dat hij niet meer met Dirk zou vechten.... en elke avond bidt hij, of de Here hem helpen wil om zijn belofte te houden.

En dan, op een Maandagmorgen, blijft Dirks plaats in de bank leeg. Zou Dirk ziek zijn? denkt Kees. Nu, dan hoopt hij, dat die ziekte maar een poosje duren zal! Dat is niet mooi gedacht van Kees. Dat vindt hij zelf eigenlijk ook. Maar die Dirk heeft hem ook zo lelijk behandeld en hem zo geplaagd!

Maar Dirk is niet ziek.

's Middags vertelt de meester, dat Dirk van school af is, omdat zijn vader onverwacht naar de grote stad is overgeplaatst.

Als Kees dat hoort, zou hij wel kunnen zingen van plezier: Dirk van school af, Dirk het dorp uit, Dirk weg! Nooit meer geplaagd worden en wat zal moeder blij zijn. Nu kan hij zijn belofte immers ook niet meer breken?

Als Kees die middag thuiskomt, is het eerste wat hij zegt:
„Moeder, wil ik u eens wat vertellen? *Dirk* is van school af.
Zijn vader is overgeplaatst naar de stad!”

„Zie je nu wel, dat de Here altijd uitkomst geeft, op Zijn tijd?
Je mag Hem daar wel voor danken, Kees.”

Nu, dat doet Kees die avond dan ook.

Dankbaar en opgelucht slaapt hij die nacht als een roos.

8. TOEKOMSTPLANNEN

Nu Dirk van school af is, durft Kees ook wel weer vroeg op het schoolplein te komen en bij zijn kameraden te gaan staan als ze onder elkander wat praten of plannen maken voor een prettig spel. Nooit zegt er een wat over die Zaterdag en aan Dirk schijnt niemand meer te denken. Zijn naam wordt niet meer genoemd. Het was ook geen aardige jongen en iedereen weet eigenlijk wel, dat het *zijn* schuld was, dat ze wat hadden met Kees. Die nare tijd gaan ze nu maar spoedig vergeten en Kees doet weer met alles mee.

Na een poosje, als het volop zomer is geworden, wil Daantje nog eens naar die fijne plek achter het bos. Nu niet op een Zaterdagmiddag, maar in de vacantie. Ze kunnen dan een hele dag gaan en brood meenemen. Wat zou het prettig zijn, als Kees nu ook mee zou kunnen. Daantje durft het hem eigenlijk niet zo goed te vragen. Hij is een beetje bang, dat Kees weer thuis zal moeten blijven en boos zal worden als ze er over gaan praten. Toch willen ze het niet doen achter Kees zijn rug. Het moet dan maar. En zo gaat Daantje op een middag een eindje met Kees mee. Hij moet toch Kees' kant op. Het is een van de laatste dagen voor de vacantie en prachtig zomerweer.

„Ga jij in de vacantie nog uit?” vraagt Daantje onderweg aan Kees.

„Nee,” antwoordt Kees, „vroeger ging ik nog wel eens logeren bij mijn grootmoeder in Rotterdam. Maar grootmoeder is het vorige jaar gestorven.”

„Ik mag misschien een week naar mijn oom Henk,” vertelt Daantje, „die heeft een boerderij op de Veluwe, dicht bij Lunteren. Als ik daar ben, mag ik helpen op het land en ik mag ook mee, als de koeien gemolken worden. Misschien word ik later ook wel boer. Maar mijn vader wil liever, dat ik eerst nog naar de Ulo ga.”

Kees weet daar niet veel op te zeggen. Hij heeft geen oom, die een boerderij heeft en hij heeft er eigenlijk nog nooit aan gedacht, wat hij later worden zal. Hij zou ook nog wel eerst naar de Ulo willen, maar Kees weet niet, of dat wel kan. Misschien heeft moeder liever, dat hij naar een baas gaat, dan kan hij direct al wat verdienen. Hij zal daar met moeder toch eens over spreken. Over een jaar moet hij al van school af.

„Het is nog niet zeker, dat ik dit jaar naar mijn oom in Lunteren ga,” zegt Daantje dan. Hij denkt, dat Kees, die niet uitgaat in de vakantie, een beetje jaloers op hem is en daarom niets zegt.

„Dat zou jammer voor je zijn, als dat niet door kon gaan,” vindt Kees.

„Och, er zijn wel meer jongens, die niet uitgaan in de vakantie. Jij blijft toch ook hier? Maar misschien kan je moeder je toch wel één dag missen, want we hebben een plan, zie je. En daar moet jij ook bij zijn.”

Die goeie Daantje zegt dat allemaal zo vriendelijk, dat Kees ineens begrijpt, dat het hele gesprek eigenlijk alleen om dat plan te doen was.

„Als m'n moeder niet ziek is, kan ik natuurlijk wel een dagje uit,” zegt Kees dan eerlijk en eenvoudig, „maar mijn moeder is

nogal eens ziek. Dat is soms maar zo opeens. En dan moet ik natuurlijk thuisblijven. Dan moet ik haar helpen. We hebben thuis niemand anders die dat kan doen."

Waarom heeft Kees dat nou nooit eerder zo verteld? denkt Daantje. Ja, nu begrijpt hij ook ineens, waarom Kees op die Zaterdag moeders schort voorhad en met de stoffer rondliep. Zijn moeder was toen zeker ook ziek. Daantje zal wel zo wijs zijn, om daar nu niet weer over te gaan praten met Kees. Maar hij begrijpt het nu allemaal en hij snapt ook, dat Kees toen zo kwaad werd op Dirk . . .

„We willen een hele dag naar het bos,” zegt hij dan, „en brood meenemen en een fles water voor de dorst.”

„Als m'n moeder niet ziek is, ga ik mee,” belooft Kees, „ze vindt het zeker goed.”

Ze zijn juist bij het huis van Kees aangekomen. Daantje moet nog verder.

„Nou, dag dan,” zegt Daantje.

„Reken er maar op, dat ik meega,” roept Kees nog, als hij de deurknop al in zijn hand heeft.

„Met wie was je daar zo aan het praten?” vraagt moeder, als Kees binnenkomt.

„Met Daantje, moeder,” antwoordt Kees, en ja, dan vertelt hij maar ineens van dat plan voor de vakantie. „Ik mag wel mee, hè moeder?” vraagt hij ten slotte.

Moeder lacht een beetje en dan zegt ze: „Welja, jongen, als er hier thuis niets bijzonders is, waarom zou je dan niet mee mogen? Dat kan een fijne dag worden voor jullie.”

Kees is daarmee geheel tevreden. Och, hij wist ook eigenlijk wel, dat moeder het goed zou vinden.

Maar als Kees 's avonds na het eten nog een poosje in zijn bibliotheekboek zit te lezen en moeder zijn kapotte kousen stopt, legt hij opeens zijn boek neer. Hij heeft wel een half uur lang met het boek voor zijn neus gezeten en ook wel zo nu en dan een bladzijde omgeslagen, maar hij weet eigenlijk helemaal niet *wat* hij gelezen heeft. Zijn gedachten waren niet bij zijn boek, maar bij heel wat anders. Sinds dat gesprek met Daantje had hij moeder nòg iets te vragen, maar hij wist niet goed hoe hij er over moest beginnen. Dat dagje uitgaan, dat zou wel goed komen. Dat had hij vooruit wel geweten, maar dat andere was moeilijker. Dat zou misschien wel *niet* goed komen. . . .

Kees kijkt eens naar de klok. Acht uur al. Over een half uur moet hij naar bed. Dan is de avond voorbij. Als hij dus nog wat te praten heeft, moet hij het *nu* doen.

„Moeder,” zegt hij dan, „moeder, als ik nu straks van school kom, wat moet ik dan verder?”

Die vraag komt wel heel onverwachts voor moeder.

„Zover is het toch nog niet, Kees,” zegt ze.

„Over een jaar, moeder.”

„Dan zullen we daar eens over moeten gaan denken, jongen.”

„Zou ik niet naar de Ulo kunnen, moeder? Daantje gaat er ook heen en . . .”

„Ik zou het je graag gunnen, kind,” zegt moeder dan ernstig, „maar dan blijf je nog *jaren* zonder verdiensten en het leven is duur.”

Het is hard voor moeder dit te moeten zeggen. „Je moet denken, Kees, dat je geen vader meer hebt. . . .”

„Zou het echt niet kunnen, moeder?”

„Ik denk het niet,” zegt moeder zacht, „maar kijk eens naar de klok, het wordt je tijd. We moeten over jouw toekomst nog

maar eens ernstig denken. . . . en ook bidden, of de Here ons de weg wil wijzen.”

Kees durft niet verder meer te vragen. Hij *hoeft* ook eigenlijk niets meer te vragen. Hij weet het immers al? Naar de Ulo kan hij niet. Hij moet gaan verdienen. Dus naar een baas.

Als Kees die avond in bed ligt, gaat hij nog niet direct slapen. In zijn verbeelding wandelt hij het hele dorp door, elke straat, elk steegje. Hij komt op die denkbeeldige wandeling heel wat huizen voorbij. Bij sommige daarvan blijft hij even staan. Dat zijn de huizen en de winkels, waar een „baas” woont en dan denkt hij telkens weer: zou ik *daar* misschien komen? Och, hij weet eigenlijk wel, dat Jansen, de slager, geen knechtje nodig heeft en Mook, de ijzerhandel, kan het ook wel alleen af, maar misschien zou het filiaal van Albert Heijn, de kruidenier, hem wel kunnen gebruiken, voor de winkel of voor het pakhuis. De smid heeft vroeger ook wel eens een jongen gehad, maar dan moet je flink zijn. Misschien is hij daar wel niet sterk genoeg voor. . . . Zo ligt Kees maar te denken en te fantaseren, totdat Klaas Vaak hem de baas wordt. . . .

Als moeder, voor zij zelf naar bed gaat, nog even langs Kees' bed komt, ligt hij heerlijk te slapen, met een lach op zijn gezicht.

Misschien droomt hij wel, dat hij naar de Ulo mag, denkt ze, maar het kan werkelijk niet. . . .

De volgende dag vindt Kees het al niet eens zo erg meer, dat hij niet naar de Ulo kan. Het is misschien nog veel leuker om naar een baas te gaan, denkt hij, want bij een baas verdien je geld en met dat geld zal hij moeder kunnen helpen. Misschien kan moeder dan wel gauw een nieuwe japon kopen of kan hij zelf nieuwe schoenen krijgen voor de Zondag. . . .

Zo komt al gauw de vakantie. En gelukkig, moeder wordt niet ziek, zodat Kees mee kan met de jongens naar het bos. Ook mag hij op een middag met moeder mee naar de stad, waar moeder een en ander kopen moet, dat ze op het dorp niet kan krijgen. Kees kijkt zijn ogen uit in de drukke straten en de warenhuizen en dan krijgt hij, voor ze weer naar het dorp teruggaan, ook nog een ijsje.

Als hij weer terug is op het dorp, lijkt het Kees tóe, dat het nog prettiger zou zijn om in de stad te mogen wonen dan naar de Ulo te kunnen gaan.

Kees timmert ook nog een konijnenhok in elkaar en hij gaat een paar maal vissen met zijn schepnet. Zo vliegt de vakantie om en met de vakantie de zomer.

9. KEES WORDT TYPOGRAAF

Als de zomer eenmaal voorbij is en de school weer is begonnen, duurt het niet zo heel lang, of de winter komt in het zicht. In September komen er nog wel wat mooie dagen, maar het begint 's avonds al vroeger donker te worden. In October vallen de bladeren van de bomen en November kan koud en guur zijn. Dan ga je aan Sint Nicolaas denken en zit je meteen ook in December en kun je zeggen, dat het hartje winter is. De laatste winter van Kees' schooltijd, straks de laatste Kerstvacantie.

Nog maar een half jaartje, dan moet de zesde klas plaats maken voor de jongens en meisjes, die nu nog in de vijfde zitten. Is het wonder, dat de meester met zijn jongens ook al eens over de toekomst gaat praten? Ze mogen een opstel maken over wat ze wel graag zouden willen worden. Sommigen zitten met rode wangen bladen vol te schrijven, maar anderen zitten, na een paar regels opgeschreven te hebben, al op hun penhouder te bijten. Ze weten niets meer. Misschien zouden ze ook wel veel *willen*: piloot bij de K.L.M., dokter, dominee, verpleegster, schooljuffrouw . . . maar als je nu vooruit weet, dat dit toch niet kan, waarom zou je er dan over schrijven in je opstel? Zo denkt Kees er ook over. Hij heeft geschreven, dat hij wel graag naar de Ulo zou willen, maar dat moeder daar geen geld voor heeft en dat hij nu naar een baas zal gaan. Wat moet er nog meer bij? Kees weet het niet.

De volgende dag worden de opstellen besproken.

Als Kees' opstel aan de beurt is, zegt de meester: „Jij hebt me nieuwsgierig gemaakt, Kees, want je vertelt wel, dat je naar een baas gaat, maar niet, naar *wat* voor een baas. Wil je graag een vak leren?”

Kees ziet de meester eens aan en weet niet wat hij antwoorden moet.

„Naar een baas ga je toch om een *vak* te leren? Of heb je daar nog niet verder over gedacht?”

Neen, daar heeft Kees nog niet bij stilgestaan. Alleen op die avond in bed, toen heeft hij gedacht aan Albert Heijn en aan de smid, maar hij vindt het raar om dat zo maar in de klas te vertellen.

„Het is jammer, dat je nog niet wat op school kunt blijven,” zegt de meester, „al was het maar één of twee klassen Ulo. Maar dat kan niet, hè? En zou je ook niet naar de ambachtsschool mogen van je moeder?”

Kees weet het niet. Op het dorp is geen ambachtsschool. Dan zou hij dus naar de stad moeten, naar de *stad*. . . . Kees' gezicht begint te stralen. Elke dag naar de stad met de bus. Elke dag door die drukke winkelstraten lopen. Net als Wim van de dokter, die in de stad op de H.B.S. is.

„Nou?” vraagt de meester, die wel Kees' blijde gezicht ziet, maar geen antwoord van de jongen krijgt.

„Ik weet het echt niet, meester,” zegt Kees dan.

„Maar je zou dat wel graag willen.”

„Nou, wát graag.”

„Dan kom ik eens met je moeder praten.”

Blij gaat Kees 's middags naar huis. De meester komt met moeder praten. Wie weet, wat er dan nog gebeuren gaat!

Diezelfde avond komt meester nog.

Moeder kijkt erg bedenkelijk, als hij over de ambachtsschool in de stad gaat praten. „Dat is toch ook minstens twee of drie jaar,” zegt ze.

„Zou Kees nog één jaar op school kunnen blijven?” vraagt meester dan.

„Nu, misschien nog één jaar, maar langer toch niet, het wordt tijd, dat hij wat mee gaat verdienen.”

En dan komt meester met een prachtig voorstel. Kees zal eerst nog één jaar naar de Ulo gaan en dan naar een avondschool in de stad. Overdag moet hij dan naar een drukkerij om daar opgeleid te worden voor typograaf: drukker of zetter. Een mooi vak en een goede toekomst. Zodra hij op de drukkerij is, gaat hij ook meteen verdienen. Omdat hij nog niet ten volle veertien jaar is, moet hij eerst nog een poosje naar school. Dat is ook beter voor zijn algemene ontwikkeling. Dan kan hij later op de avondschool zeker goed mee.

In spanning luistert Kees toe. Hij zou wel willen roepen „Zeg nou maar ja, moeder, toe, zeg nou ja.” Maar dat doet hij niet, hij zegt geen woord. Dat hoort niet. Als grote mensen praten, moeten kinderen zwijgen, als hun niets wordt gevraagd. Maar al kan Kees dan niet praten, hij kan iets dat nog veel beter is: hij kan bidden. „Here, laat moeder toch alstublieft goedvinden, dat ik typograaf word.” Geen mens weet, dat Kees bidt: moeder niet en de meester niet. Maar de Here weet het en Hij hoort ook naar Kees.

„Als u denkt, dat het voor de toekomst van Kees goed is, laten we het dan zo proberen,” zegt moeder.

O, wat is Kees blij. Hij zou ineens wel heel hard willen gaan zingen. Maar dat mag ook niet. De grote mensen zijn nog niet uitgepraat. En dan zegt Kees weer heel, heel zacht, bijna alleen maar met zijn hart: „Ik dank U, Here, dat U naar mij hebt willen horen. Maak mij straks maar een *goede* typograaf, dat ik voor moeder geld kan verdienen. Amen.”

„En Kees, wat zeg je er nu zelf van?” Dat vraagt de meester. „Ik vind het fijn,” is alles wat Kees zeggen kan.

„Net als ik, jongen,” zegt de meester lachend, „ik vind het ook fijn.”

Dan geven ze elkaar de hand en gaat de meester weg.

Op de Ulo-school is Kees een goede leerling. Behalve Daantje vindt hij er nog twee jongens, die al jaren bij hem in de klas hebben gezeten op de lagere school. Henk Hoekwater en Jan de

Klein en ook nog een paar meisjes. Hij treft een aardige meester en zo is Kees op de nieuwe school gauw „thuis”. Het eerste jaar gaat snel voorbij. Zijn eindrapport ziet er best uit, zodat hij naar de tweede klas wordt verhoogd. Maar dat was de afspraak niet, dat hij naar de tweede klas van de Ulo zou gaan. Kees vindt dat nu eigenlijk wel jammer. Maar hij weet, dat het niet kan. Moeder moet hard werken om voor haarzelf en Kees de kost te verdienen. Eigenlijk veel te hard. Het wordt hoog tijd, dat Kees een handje mee gaat helpen. Iedere avond kijken

ze samen in de krant; of er niet ergens in de stad een leerling wordt gevraagd in een drukkerij.

Op een avond wipt de meester even aan. Hij heeft een adres gevonden in *zijn* krant. Hij raadt moeder aan er maar zo gauw mogelijk met Kees naar toe te gaan.

Gelukkig is moeder gezond en zo staan ze de volgende morgen al vroeg voor de drukkerij. Als ze in de grote, brede gang komen, zit daar al een andere moeder op een bank. Haar jongen staat naast haar en die kijkt Kees eens aan, alsof hij zeggen wil: jij komt zeker ook om dat plaatsje als leerling, maar ik ben lekker eerder! Neen, het lijkt geen aardige jongen. Hij ziet er ook niet erg netjes uit. Zijn schoenen zijn niet gepoetst en er is een knoop van zijn jasje. De rafels hangen er nog bij. Moeder gaat ook op de bank zitten en Kees blijft maar dicht bij haar. Ze moeten nog een minuut of tien wachten, dan wordt de vreemde jongen met zijn moeder binnen geroepen. Ze zijn gauw klaar en dan kunnen Kees en zijn moeder binnengaan in het kantoortje van de bedrijfsleider. Dat kantoortje is door een glazen wand van de drukkerij gescheiden. Je kunt zo in de werkplaats kijken, waar de mannen bezig zijn aan hun grote machines en je hoort al die machines gonzen en dreunen. Dat is wel heel wat anders dan de school, denkt Kees. Zou hij over een paar dagen ook aan zo'n machine moeten werken? Als hij dat maar kan!

Zo is hij met zijn ogen en in zijn gedachten met de persen bezig, dat hij verschrikt opkijkt, als de bedrijfsleider, die met moeder uitgesproken is, hem wat vraagt. Of hij zin in het vak heeft. Dat is een moeilijke vraag, want Kees weet van het vak eigenlijk nog niets af, maar hij wil graag gaan werken, om moeder te helpen. En die bewegende machines vindt hij prachtig om naar te kijken. Kees voelt, dat hij daar, in die werkplaats,

een *man* zal worden en het geluid van de machines, dat trilt door het hele gebouw, is het lied van de arbeid.

„Ik wil heel graag in het drukkersvak,” antwoordt Kees de bedrijfsleider.

Nu, die gelooft dat graag, want hij ziet met hoeveel aandacht Kees telkens weer door de glazen wand kijkt.

„Zou je dan Maandag om halfacht present kunnen zijn? Je boterham meebrengen. Die kun je dan tussen twaalf en één uur hier opeten. En een overall om je kleren te sparen. We werken hier allemaal in een overall, dat is ook beter voor het machinegevaar.”

Kees kijkt eens naar moeder, wat die er van zegt. Hij zelf wil wel, liever morgen al dan Maandag!

Moeder knikt maar eens en dan weet Kees het wel. Ze spreken af, dat de bedrijfsleider het met Kees zal proberen en Kees zorgen zal op tijd op het werk te zijn. En of hij zijn best zal doen!

Onderweg praat hij aan één stuk door over de drukkerij.

„Als het je maar niet tegenvalt,” zegt moeder. „Je zult erg vroeg op moeten en niet maar voor een keertje, doch elke dag en eer je weer thuis bent, is het bijna avond. En dan nog weer naar school en leren. Je gemakkelijke leventje zal voorgoed voorbij zijn, jongen.”

Maar Kees ziet geen bezwaren. Het is toch niet erg om vroeg op te staan, te werken en te leren? En aan het eind van de week zal hij thuiskomen met zijn loonzakje. Wat zal moeder dan blij zijn! Misschien kan ze het wasje van mevrouw Mulder dan wel afzeggen. Moeder doet wel meer wasjes voor de mensen, maar mevrouw Mulder is weleens niet zo vriendelijk tegen moeder, als moeder ziek is en het wasje niet op tijd klaar is.

In de stad kopen ze nog een stevige, blauwe overall voor Kees

en een oranje boterhamtrommeltje, dat je als het leeg is kunt opvouwen en in je zak steken. Dan gaan ze met de autobus zo gauw mogelijk naar huis. Moeder is moe van die drukke ochtend.

„Gaat u nu maar een poosje zitten. Ik zal wel voor koffie zorgen en voor brood,” zegt Kees. In een wipje is hij klaar. Het is, of het vandaag vanzelf gaat! Dat komt, omdat Kees zo blij is. Als hij 's middags naar school gaat, schijnt de zon mooier dan ooit en de vogels zingen in de bomen langs de weg. En in Kees' hart zingt het ook. Nog twee dagen naar school en dan de overall aan en aan het werk voor *moeder!*

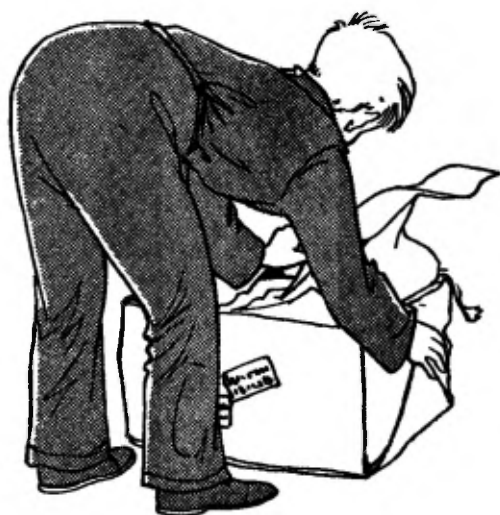
10. KEES GAAT AAN HET WERK

Wel tien minuten te vroeg staat Kees 's Maandags bij de halte van de autobus, die hem naar de stad zal brengen. De nieuwe overall, het gevulde boterhamtrommeltje en een fles koffie hebben in zijn schooltas de plaats van de boeken ingenomen. Kees voelt zich geen schooljongen meer, maar bijna een man, die op weg is naar zijn werk. Nu zal het komen, het echte leven. Hij staat er nu vlak voor. Nog een goed half uur, dan zal hij ook in de werkplaats staan en zijn taak hebben achter de glazen wand, bij de draaiende en ronkende machines. Hij ziet zichzelf al achter zo'n grote pers, waar de mooie, gedrukte vellen papier regelmatig uitvloeien.... Maar als Kees de bus heeft verlaten en alleen door de straten van de nog stille stad loopt, wordt hij bijna een beetje bang. Jammer, dat moeder niet met hem mee kon die eerste keer. Toch begrijpt Kees wel, dat moeder zo vroeg op de ochtend niet met hem mee kan en het ook veel te kinderachtig zou staan, als hij daar aan de drukkerij kwam met zijn „moesje”. De andere knechts zouden hem dan zeker direct gaan plagen. Als Kees vlak bij de ingang van de drukkerij is, haalt hij al zijn moed bij elkaar en stapt hij binnen, alsof hij daar al jaren werkt. De chef-drukker geeft hem een hand en zegt vriendelijk: „Zo, daar hebben we dus de nieuwe leerling. Hoe heet je, vent? Kees? Dat is een mooie naam. Nu Kees, kom maar eens mee, dan zal ik je wijzen, waar je je jas kunt ophangen. En dan de overall maar aan.”

Eerst mag Kees een poosje rondkijken en maakt hij kennis met de mannen, met wie hij voortaan zal moeten werken. Ze zijn allemaal heel vriendelijk tegen hem en Kees komt helemaal op zijn gemak.

Alle vrees is weg. Het zal best gaan, denkt hij.

Die ochtend mag hij papier uitpakken en een paar boodschappen doen. Om een uur of elf, als de chef-drukker even weg is, wordt hij door een van de jongere drukkers geroepen. Met een lachend gezicht vraagt die hem, of hij even naar de zetterij wil gaan en daar vragen om het potje met spijkervet.

Spijkervet? Wat kan dat zijn? Kees vertrouwt het niet erg. Als hij al bij de deur van de drukkerij is, keert hij zich om en dan vraagt hij nog eens aan de man, die Jan heet: „U zei toch spijkervet?”

„Ja zeker,” antwoordt Jan, „het lijkt wel, of je het niet vertrouwt.” En dan vraagt Jan aan de andere mannen: „Het spijkervet is toch op de zetterij?”

„Ik heb het er gister zelf nog gebracht,” antwoordt er een met een heel ernstig gezicht.

„Heb je nog nooit van spijkervet gehoord?” vraagt dan weer een ander aan Kees. „Nou, je komt zo van school, je zult hier nog wel van een heleboel horen, dat nieuw voor je is.”

Nu weet Kees helemaal niet meer wat hij er van denken moet. En dan gaat hij maar naar de zetterij om spijkervet.

„Jij bent zeker de nieuwe leerling van de drukkerij?” wordt hem daar gevraagd. Het spijt ze wel, maar het spijkervet is net die morgen naar de binderij gebracht.

Op de binderij wordt gezegd, dat het op de administratie is, bij de juffrouw, die aan de schrijfmachine zit. En als hij daar dan komt, begint die juffrouw hard te lachen. Kees vindt dat in het geheel niet aardig. Hij zet een heel sip gezicht. Hij klemt zijn lippen op elkaar, om niet te huilen. Hij was toch gekomen om te werken en geld te verdienen voor moeder, maar niet om zich voor de mal te laten houden?

Een oudere juffrouw, die in een heel groot boek cijfers aan het schrijven is, ziet Kees' bedrukte gezicht.

„Daar moet je je niets van aantrekken, Kees,” zegt ze vriendelijk. „Dat is een grapje, dat ze hier altijd maken als er een nieuwe jongen is. Ze hebben Dirk van de zetterij ook om spijkervet gestuurd, toen hij hier pas was en Piet de loopjongen ook. Je zegt maar, dat we het hier op het kantoor zelf nodig hebben. Als Jan het erg hard nodig heeft, moet hij er zelf maar om komen.”

Ze hebben hem dus willen plagen. Nu, dan zal hij laten merken, dat hij tegen plagen kan, dan zullen ze het wel niet meer doen.

Als hij weer in de drukkerij komt en de boodschap van de juffrouw overbrengt, zegt Jan: „Nou, dan zal ik er straks zelf wel om gaan,” maar Kees ziet, dat de anderen naar Jan kijken en lachen. Ze bedoelen daarmee: Jan, pas op voor die Kees,

want dat is een slimmerd. Die laat zich maar niet zo gemakkelijk voor de mal houden!

In het schaftuur, onder het brood-eten, ziet Kees Piet de loopjongen, met wie hij een praatje maakt. Die vertelt hem, dat Dirk, de leerjongen van de zetterij, ziek is.

's Middags moet Kees leren een drukpers schoon te maken. Nu, dat valt nog niet mee. Het is een werkje, waar je heel vuil van wordt. Gelukkig maar, dat hij een overall aan heeft. Kees probeert zijn mooie, nieuwe overall nog wat te sparen, maar daar lachen de knechts om.

„Flink poetsen maar,” zeggen ze, „in het washok vind je straks water en zeep voor je handen en die overall, daar weet de wasbaas wel raad mee.”

Als Kees klaar is, zitten er op zijn overall aardig wat vlekken van inkt en olie en zijn handen lijken wel handen van een neger.

Om vijf uur is het werk afgelopen. Als Kees zich wat haast, kan hij de bus van kwart over vijf halen. Die eerste dag is nog vlug omgegaan en al was alles wel erg ongewoon voor Kees, echt moe is hij toch niet. Maar zo blij als hij 's ochtends was, is hij niet meer. Hij heeft begrepen, dat hij nog heel wat zal moeten leren, eer hij zelf aan de pers zal kunnen staan. Hij vindt het ook jammer, dat zijn nieuwe overall de eerste dag al zo smerig is geworden. . . . en dan is er nog iets, waar hij niet goed uit weet te komen: Piet de loopjongen heeft gezegd, dat Dirk van de zetterij ziek was. Die aardige juffrouw van het kantoor sprak ook al over Dirk. Er zijn niet zo heel veel jongens die Dirk heten. Als het die Dirk Veldheim maar niet is, die toen zo plotseling van school is gegaan, omdat zijn vader overgeplaatst werd naar de stad.

In geen maanden heeft Kees meer aan Dirk gedacht, maar nu

komt alles weer in zijn gedachten: die rekenrepetitie, het spiekblaadje, het liegen van Dirk en later die vechtpartij met de stoffer en dat valse plagen met „Grietje-Keukenpietje”. Als de leerling van de zetterij die Dirk Veldheim is, nou, dan is al het mooie van het werk op de drukkerij af.

Moeder heeft het eten klaar als Kees thuiskomt en de tafel is al gedekt. Ze verwacht een vrolijke Kees, die wel heel wat te vertellen zal hebben. Maar Kees is stil, moeder moet de woorden uit zijn mond trekken.

Of hij op tijd was en of hij de bedrijfsleider nog heeft gezien, of ze aardig voor hem zijn geweest, of hij het druk heeft gehad en wat hij gedaan heeft die eerste dag. Pas tegen negenen, als het hoog tijd wordt om naar bed te gaan, vertelt Kees van het spijkervet. Moeder lacht er om.

„Dat was een grapje, jongen,” zegt ze, „ze zullen je nog wel eens meer plagen. Dat gebeurt overal; laat maar niet merken, dat je het vervelend vindt.”

Ja, en dan vertelt Kees ook van zijn mooie overall, die nu al vol vlekken zit. Maar ook dat vindt moeder niet erg. „Daar is hij toch voor?” zegt ze.

„Maar u moet straks die vuile overall wassen,” zegt Kees dan. „Nou, ik moet toch zoveel wassen? Dan kan die ene overall er ook nog wel bij.”

Moeder schijnt vanavond niets erg te vinden, denkt Kees. Als hij in bed ligt en moeder op de zolder moet zijn in de lappenkist, stopt ze haar grote zoon meteen nog eens lekker in... en dan, ja, dan vertelt Kees haar ook van Dirk, de leerlingen van de zetterij. Als dat nou die Dirk Veldheim eens was... Ja, dat zou niet prettig zijn, dat vindt moeder toch ook. Maar Kees moet daar nog maar niet te veel over denken. Het kan wel een heel andere Dirk zijn.

„Maar *als* het Dirk Veldheim nu eens is?” houdt Kees aan.

„Ja,” zegt moeder ernstig, „dan zul je je daarin moeten schikken en bidden of de Here je voor lelijke gedachten en lelijke daden wil bewaren.”

Dan geeft moeder Kees een kus op het voorhoofd en gaat ze naar beneden.

Kees hoort haar voetstap op de krakende zoldertrap.

Meer hoort hij niet. Hij is nu toch wel erg moe. Het was een lange en een ongewone dag. . . .

En dan valt hij ook meteen in slaap.

11. KEES WINT HET

De hele week blijft Dirk van de zetterij nog ziek, maar als het dan weer Maandag is geworden, komt hij terug op het werk. Eerst om halféén, als het schafttijd is, ziet Kees hem. . . . en dan weet hij het ook meteen: het is Dirk Veldheim!

Zo staan Kees en Dirk dan tegenover elkaar. Kees had er al zo'n beetje op gerekend, dat hij vandaag of morgen Dirk wel eens op het werk kon ontmoeten. Maar Dirk is een en al verbazing. Hij staat Kees maar aan te kijken. Aan zijn gezicht is wel te zien, dat hij het helemaal niet leuk vindt Kees hier te ontmoeten.

Als de jongens zo een poosje naar elkaar hebben gekeken

zonder wat te zeggen, draait Dirk zich om en gaat naar een van de oudere knechts om een praatje te maken. Even later kijkt hij weer naar Kees en als hij dan ziet, dat Kees op hem let, haalt hij een cigaret uit zijn zak en steekt die op. Met zijn ene hand in de zak van zijn overall en de andere vrij houdend voor de cigaret, volgt hij met zijn ogen Kees.

Wat een nare jongen toch, denkt Kees.

Als om halftwee het werk weer begint, zorgt Dirk er voor, dat hij gelijk met Kees naar binnen

gaat. Op een tartende toon zegt hij dan tegen hem: „Heb je je moeders schort nog wel eens voor?”

Kees is zo wijs om niets terug te zeggen en Dirk ook niet aan te vliegen, maar hij heeft het die middag toch wel moeilijk. Hij begrijpt niet, waarom hij Dirk hier nu weer moet ontmoeten. Hij was zo blij geweest, toen Dirk van school ging en hij van het geplaag af was. Hij had er de Here voor gedankt. En nu laat God hem met Dirk weer op hetzelfde werk komen.

„Kom, Kees, niet suffen, doorwerken,” zo moet de drukker, onder wie Kees werkt, al eens zeggen die middag.

„Als het Dirk Veldheim is, zul je je daarin moeten schikken en bidden, of de Here je voor lelijke gedachten en lelijke daden wil bewaren,” heeft moeder gezegd.

Vanmiddag heeft de Here hem voor lelijke daden bewaard. Maar van lelijke gedachten zit zijn hoofd nog vol.

Onder het eten vraagt moeder die avond: „En is die jongen van de zetterij nog niet beter?”

„Hij is vandaag op het werk gekomen,” antwoordt Kees.

Meer zegt hij niet. Maar toch begrijpt moeder direct, dat „de jongen van de zetterij” werkelijk Dirk Veldheim is.

Als het die Dirk niet was, waarom zou Kees dan zo strak op zijn bord zitten te staren en waarom zouden zijn lippen dan trillen?

Moeder begrijpt, dat het heel erg voor Kees is en zo heel graag zou ze haar jongen helpen. Kon ze maar zeggen: zoek maar een andere baas, Kees, ga maar ergens werken, waar geen Dirk is, die een hekel aan je heeft en je plaagt. Maar dat kan ze niet zeggen. Daarmee zou ze Kees niet echt helpen. Als dat gebeurde, zou Kees het *verliezen* en Kees moet het *winnen*.

„Keek Dirk ook niet verwonderd, dat hij jou daar zag?” vraagt ze aan Kees.

Kees antwoordt niet. Hij knikt alleen van „ja”.

„En heeft hij niets gezegd? Hebben jullie nog met elkaar gesproken?”

„Och,” antwoordt Kees, „gepraat hebben we eigenlijk niet met elkaar, maar Dirk heeft wel wat gezegd, iets vervelends en natuurlijk weer net toen we na het schaftuur naar binnen gingen. Net als hij op school deed. Echt stiekem en laf.”

Wat Dirk gezegd heeft, vertelt Kees niet en moeder vraagt er ook niet verder naar. Ze begrijpt nu wel, dat Kees dat liever niet zegt.

„Moeder,” zegt Kees dan na een poosje, „kunt u begrijpen, waarom ik Dirk nu weer moet ontmoeten? Het was allemaal zo prettig en nu komt hij ineens alles bederven.”

„De Here zal het nodig voor je vinden, Kees. Misschien is het ook wel nodig voor Dirk.”

„Ik heb hem vanmiddag niets gedaan,” zegt Kees, „ik bedoel: toen hij wat tegen mij zei, heb ik hem niet gestompt of geslagen.”

„Dat is dan al een gebedsverhoring, Kees, want als je precies gedaan had, wat je zelf graag had gewild, had je hem zeker wèl geslagen of gestompt.”

Kees moet erkennen, dat moeder gelijk heeft.

De Here heeft hem daarvoor bewaard. Dat had hij zelf ook al gevoeld.

„Nu nog een stapje verder, Kees. Nu ook de boze gedachten nog weg. Dan pas kun je echt voor Dirk bidden en wie zal zeggen, wat de Here dan nog doen zal, ook in Dirk.”

Kees had wel gedacht, dat moeder zo iets zeggen zou. Maar moeder wist dan toch niet helemaal, hoe erg het wel is om Dirk

iedere dag te zien en misschien wel iedere dag zijn praatjes en zijn plagerijen te verduren. En dan is het weer, alsof moeder zijn gedachten raadt.

„Alleen als het àl te erg zou worden, als hij je in het werk zou hinderen, dan zou je er met je baas over kunnen spreken. Maar niet te gauw, hoor, jongen. Het moet vooral geen klikken worden, om Dirk bij de baas in een kwaad blaadje te laten komen.” Als moeder na het eten hardop dankt, vraagt ze ook, of de Here Kees helpen wil op het werk en hem wil verlossen van boze en angstige gedachten. En ze vraagt ook, of Hij in het hart van Dirk wil werken.

Een paar dagen gaat het goed. Onder het werk zien de jongens elkaar zelden, omdat Kees in de drukkerij en Dirk in de zetterij werkt en in het vrije uur tussen de middag bemoeien ze zich niet met elkaar. Maar op een Zaterdagochtend moet Dirk even in de drukkerij zijn. Hij weet dan bij het verlaten van de werkplaats langs Kees te lopen en tegen hem te zeggen: „Hallo, Keukenpietje.”

Zo gaat het nog verscheidene malen. Voor Kees blijft het een groot verdriet. Hij bidt nu toch elke avond en elke morgen voor zichzelf en voor Dirk, maar hij ziet niet, dat Dirk verandert.

Wanneer Kees ongeveer drie maanden op de drukkerij werkt, hoort hij, dat er iets ergs is gebeurd. Er wordt regelmatig lood gemist. . . . en Dirk wordt er van verdacht het te stelen. Dirk ontkent, dat hij steelt. Hij heeft nog nooit lood meegenomen, zegt hij, ze mogen gerust zijn zakken en zijn tas nazoeken, elke dag, ze zullen bij hem nooit iets vinden. Maar Dirk wordt

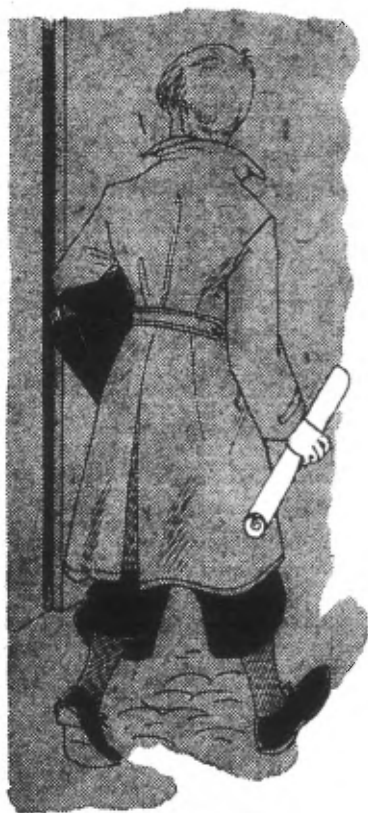
niet geloofd. Niemand anders dan hij kan het doen.

Eerst wordt Dirk brutaal en later gaat hij huilen, maar dat helpt allemaal niets. Hij zal wel ontslagen worden en misschien wordt de politie ook nog gewaarschuwd.

Als Kees er van hoort, schrikt hij. *Dat* had hij van Dirk toch niet gedacht. Dirk kon gemeen plagen en Dirk was vals. . . . maar een dief. . . . neen, dat kan Kees niet begrijpen. . . . dat vindt hij toch wel *heel* erg.

Dat Dirk weg zou gaan van het werk, vindt Kees fijn, maar dat dit zó moet gebeuren, neen, dat is erg.

Kees is er helemaal van ontdaan: Dirk een dief, *ook* een dief....

Een dag of wat later komt Kees laat van de avondschool. Om bij de bus te komen, die hem naar huis zal brengen, moet hij altijd langs de drukkerij. Onderweg loopt hij nog te denken over Dirk en over het lood, dat op de zaak wordt gestolen. Bij de drukkerij gekomen kijkt hij onwillekeurig nog even naar het gebouw, waar hij de hele dag werkt. Dat doet hij altijd, als hij van de school komt. De vensters zijn donker, want er wordt 's avonds niet gewerkt. Maar. . . . ziet hij de achterdeur van de *zetterij* niet op een kier staan? Dat kan toch niet? Er is nu toch niemand in de werkplaatsen?

De achterdeur van de *zetterij* komt

uit op een plaats. Aan de straatzijde is die plaats afgesloten door een laag muurtje, waarop een hek van ijzerwerk is aangebracht. Als Kees al een flink eind voorbij dat muurtje is, denkt hij er aan weer terug te gaan om te kijken of die zetterijdeur nu werkelijk op een kier staat. Maar hij verlangt naar huis, hij is moe, en als hij niet voortmaakt, zal hij zeker de bus missen. Kees loopt door en zet de pas er zelfs in. Dat van die deur was natuurlijk verbeelding!

Als hij bij de halte is, komt de bus net aan. Dat was op het nippertje. Gelukkig, dat hij maar niet naar die deur is gaan kijken! Maar als Kees goed en wel in de bus zit, gaat hij toch weer aan dat vreemde geval denken. En dan gaat hij de open zetterijdeur in verband brengen met de lood-diefstallen. Dan zou er nu dus een looddief in de werkplaatsen rondlopen! Kees wordt angstig, als hij daaraan denkt. Een looddief in de drukkerij. . . . en hij zit hier maar zo rustig in de bus. . . . neen, hij is helemaal niet rustig meer. . . . hij zou de bus wel uit willen vliegen. Zou hij op de knop drukken en bij de volgende halte uitstappen en teruggaan naar de stad? Och, hij begrijpt wel, dat hij dat niet kan doen. Het zou veel te laat worden. Wat zou moeder ongerust zijn, als hij niet met de bus meekwam! Misschien zou hij dan ook wel te laat komen voor de laatste bus. Waar moest hij vannacht dan heen? En de looddief zou weleens net weg kunnen zijn, als hij weer bij de drukkerij kwam! Dan was het allemaal voor niets!

Even probeert Kees maar niet meer aan de open deur te denken. Maar vanzelf gaan zijn gedachten er toch weer heen. Als het waar is, dat de looddief vanavond in de zetterij is geweest, kan Dirk de dief niet zijn, want die zit op de avondschool. Zijn klas gaat een half uur later uit dan die van Kees. En Dirk was vanavond op school. Hij heeft zijn jas aan de kapstok zien

hangen! Maar als Dirk op school zit, kan hij ondertussen geen lood stelen. Dan wordt Dirk dus vals beschuldigd!

Hoe erg het is om vals beschuldigd te worden, weet Kees maar al te goed. Hij heeft dat zelf ondervonden, vroeger, op school, met dat spiekblaadje. . . . en daar was Dirk de schuld van. Was het dan niet net goed, dat Dirk nu zelf eens ondervond, hoe erg dat wel was?

De volgende morgen is de hele zaak, waar Kees werkt, in rep en roer. Er is weer lood gestolen en nog al aardig wat óók. Dirk wordt bij de bedrijfsleider geroepen en krijgt er danig van langs. Maar Dirk zet het op een schreeuwen en roept luid, dat hij het *niet* heeft gedaan.

Gewerkt wordt er niet. De machines staan stil en de werklui staan met elkaar te praten. Ze geloven allemaal, dat Dirk de dief is, maar ze begrijpen niet hoe hij kans ziet telkens weer het lood mee te nemen, zonder dat iemand dat merkt. Er wordt streng op hem gelet, maar blijkbaar nog niet streng genoeg.

Kees is de enige, die wat doet. Hij draait honderd geboorte-kaartjes af op het degelpersje, dat, zolang hij nog niet aan de grote machines kan werken, *zijn* persje is. Dat kaartjes-drukken is haast-werk. De gelukkige ouders, die een lief dochtertje hebben gekregen, willen dit zo gauw mogelijk met die kaartjes aan hun familie en hun vrienden laten weten. Om twaalf uur komt de vader de kaartjes halen.

Kees is blij, dat hij dat werkje heeft te doen. Hij hoeft nu niet bij de mannen te gaan staan om *mée* te praten over de diefstal. Als hij straks met drukken klaar is, dan zal hij de kaartjes netjes gaan inpakken en dan zal hij de vloer gaan aanvegen met de lange stoffer. Hij *hoeft* dat niet te doen, dat vloer-vegen, maar Kees zoekt werk. Hij wil bezig blijven,

omdat hij er tegen opziet om te zeggen, dat Dirk de dief niet kan zijn. Ze zullen hem niet geloven en hem vragen, wie de dief dan wèl is. En dat weet hij toch ook niet. Ook is er een stem in Kees' hart, die zegt: „Je moet je er niet mee bemoeien, Kees. Laat die Dirk zijn eigen straatje nu maar eens schoonvegen. Dat heb jij ook moeten doen, toen met dat spiekblaadje. Het is heus zo erg niet, dat Dirk nu zelf eens in de benauwdheid zit. Hij heeft jou tot gisteren toe geplaagd en gesard en zou *jij* hem nu moeten helpen? Toe, wees wijzer! Je moet natuurlijk niet liegen en meepraten met de mannen, die zeggen, dat Dirk gestolen heeft. Dat zou slecht zijn. Maar je doet eenvoudig *niets*. Je houdt je er buiten. Het zou voor jou in elk geval prettig zijn, als Dirk ontslagen werd. Dan was je van hem af, net als toen zijn vader werd overgeplaatst.”

Dat is niet de stem van de Here Jezus, maar dezelfde stem, die heel lang geleden Eva verleidde om iets te doen, dat God verboden had. Het is de stem van Satan.

Gelukkig spreekt er ook een andere stem in het hart van Kees. *Die* stem zegt: „Kees, haast je nu wat met je werk en ga dan direct naar de bedrijfsleider en zeg hem, wat je gisteravond hebt gezien. Je had dat vanmorgen al direct moeten doen! En je hebt toch gebeden voor Dirk? Nu moet *jij* hem redden. *Jij*. . . . Ja, het is waar, hij heeft je niet mooi behandeld. Maar nu moet *jij* tonen, dat je een jongen bent, die de Here Jezus wil volgen.”

„Het is zo moeilijk,” zou Kees terug willen zeggen, „zo erg moeilijk. De bedrijfsleider zal nu ook wel wat anders te doen hebben dan naar mij te luisteren. Als ik naar hem toe ga, wil hij mij misschien niet eens aanhoren. . . .”

„En toch moet je gaan, Kees.”

„Als U me helpt, Here, dan. . . . zal. . . . ik. . . . gaan.”

Dat laatste is een *gebed*, dat Kees zachtjes bidt, terwijl de geboortekaartjes door de pers glijden.

Als de kaartjes klaar zijn, pakt hij ze met bevende handen in. Hij móét naar de bedrijfsleider, hoe eerder hoe beter. Als hij niet wat voortmaakt, is de politie misschien al op de zaak om Dirk mee te nemen. . . .

Vijf minuten later klopt Kees op de deur van het kantoortje met de glazen wand, waar hij met moeder binnen is geweest, toen hij zich kwam aanmelden. Hij hoort druk praten achter de deur, zó druk, dat zijn kloppen niet eens wordt gehoord. Zou dat de politie al zijn? Of misschien de directeur? Of de vader van Dirk? Het zou best kunnen zijn, dat ze die hebben laten komen.

Weer klopt Kees op de deur, maar nu wat harder.

„Binnen,” wordt er dan geroepen.

Dat is de stem van de directeur.

Als Kees binnengaat, kijken de directeur en de bedrijfsleider en nog een vreemde heer hem aan, of ze zeggen willen: wat kom jij hier doen? Hoe durf jij, de jongste leerling van de zaak, ons lastig vallen, nu we zulke ernstige zaken aan het bespreken zijn?

Kees zou zo wel weer weg willen lopen.

Maar nu hij eenmaal voor die hoge heren staat, moet hij ook zijn boodschap zeggen en nog voor ze hem iets kunnen vragen, zegt hij: „Ik moet u zeggen, dat Dirk niet de looddief kan zijn.”

„Van wie moet je dat komen zeggen?” vraagt de bedrijfsleider. Even schrikt Kees. Wat moet hij daar nu op antwoorden? Dan zegt hij: „Ik moet het zeggen, mijnheer, omdat Dirk anders vals wordt beschuldigd en misschien wel naar het politiebureau wordt gebracht.”

De vreemde heer begint zowaar een beetje te lachen, maar onderwijl luistert hij toch goed naar Kees.

„Weet jij dan wie het *wel* gedaan heeft?” vraagt de bedrijfs-leider.

Neen, dat weet Kees niet.

De bedrijfsleider wordt ongeduldig en wil Kees wegsturen, maar de vreemde heer verhindert dat en zegt: „Vertel nu eens rustig, wat je weet, ventje.”

De directeur geeft Kees ondertussen een stoel en zegt hem, dat hij moet gaan zitten. De *directeur*, die *hem* een stoel geeft. . . . En ja, dan gaat Kees aan het vertellen. Als hij uitgepraat is, vraagt de vreemde heer nog, hoe laat het precies was, toen hij langs de zaak kwam de vorige avond en of hij zeker weet, dat de achterdeur van de zetterij op een kier stond en hoe laat Dirk les had op de avondschool en of hij wel zeker weet, dat Dirk gister op school was. En waarom hij de politie niet direct ge-waarschuw had. Als Kees alles heeft verteld, kijken de heren elkaar eens aan en dan kan Kees gaan.

Als hij weer in de drukkerij komt, wordt daar ook weer ge-werkt. Er is nog heel wat te doen. Ze kunnen de hele dag toch niet blijven praten over Dirk?

Onder het brood-eten zegt Jan tegen Kees: „Die Dirk was tegen jou toch ook nooit aardig. Hij kon je nogal eens plagen, is het niet?”

„Maar het lood heeft hij niet gestolen,” antwoordt Kees.

„Heeft hij het lood niet gestolen?” vraagt Jan verwonderd. En dan roept hij naar de andere mannen: „Kees zegt, dat Dirk het lood niet gestolen heeft.”

Natuurlijk willen ze nu allemaal van Kees weten, wat hij ge-zien heeft. Ze vinden het maar een raar verhaal. Kees zal zich wel vergist hebben.

Maar een paar dagen later horen ze, dat Kees zich niet heeft vergist. Dirk heeft het lood *niet* gestolen. De werkelijke dief is ook al gevonden; het is een man, die geregeld zakken oud papier en ander afval komt weghalen en die ontdekt heeft, dat de reservesleutel van de zetterij meestal achter een deur wordt opgehangen. Hij heeft kans gezien die sleutel mee te nemen, heeft die toen nagemaakt en hem daarna weer op het oude plaatsje teruggebracht. Met die nagemaakte sleutel kan hij de achterdeur in en uit zo vaak hij maar wil en om bij die achterdeur te komen, behoeft hij alleen maar over een muurtje te klimmen. Zo heeft hij op stille avonden meermalen een bezoek aan de zetterij gebracht en heeft hij daar telkens lood gestolen.

De vreemde heer, die met Kees gesproken heeft op het kantoor-tje, was een rechercheur. Die heeft de echte looddief gevonden. Dirk gaat dus vrij uit. De bedrijfsleider vertelt ook aan Dirk, dat het *Kees* is, die zijn onschuld aan het licht heeft gebracht. Wat is Dirk blij. Maar dat het *Kees* is, aan wie hij alles te danken heeft, dat kan hij maar niet begrijpen. Hij weet heel goed, dat hij altijd erg lelijk tegen Kees is geweest. Hij heeft daar nu wel echt spijt van en hij neemt zich voor om Kees nooit meer te plagen. Die Kees, met zijn moeders schort voor en de stoffer in zijn hand, is beter dan ik, denkt hij.

Natuurlijk komen ook Dirks vader en moeder alles te weten en dan zegt zijn vader: „Jij mag wel eens naar die Kees toegaan, jongen en hem bedanken voor wat hij voor je heeft gedaan.” Dirk vindt dat ook, maar hij durft alleen naar Kees te gaan, als zijn vader met hem meegaat.

En zo wordt er dan op een avond bij de weduwe Kroon aangescheld. Kees doet open en weet niet wat hij ziet, als daar Dirk en zijn vader voor de deur staan. Moeder komt er gelukkig direct bij en ze nodigt de visite in de huiskamer en ja, dan

moet Dirk Kees bedanken. Dat valt niet mee. Maar hij doet het en hij zegt er zacht bij, dat het hem spijt, dat hij altijd zo onaardig tegen Kees is geweest.

Kees steekt Dirk dan de hand toe. Dat betekent: ik wil alles vergeten, wat vroeger is gebeurd. Laten we voortaan vrienden zijn.

De vader van Dirk blijft nog een poosje met Kees' moeder praten. Moeder vertelt hem wat van de ruzie, die de jongens zo lang met elkaar hebben gehad. Dirks vader weet daar wel iets van af, maar niet alles, lang niet alles. Maar nu begrijpt hij nog beter, dat het voor Kees moeilijk was het voor Dirk op te nemen. Hij had nu toch een gelegenheid gehad om wraak te nemen op de jongen, die hem zo dikwijls sarde.

„Kees had dat ook wel gewild,” zegt moeder dan, „mijn Kees is niet beter dan andere jongens, ook niet beter dan uw Dirk. Maar Kees wist, dat de Here anders van hem vroeg. Kees wist, dat waar de Here Jezus ons zoveel vergeven heeft, wij ook onze vijanden moeten vergeven.”

De heer Veldheim kijkt heel ernstig als moeder dat zo zegt. Hij *weet* dat ook allemaal. . . . maar hij heeft er zo weinig naar geleefd. Hij heeft met zijn Dirk eigenlijk nooit over God gesproken, zoals juffrouw Kroon dat wel met Kees doet. Hij heeft in zijn huis de Here nooit gediend. Misschien zou Dirk ook anders zijn, als hij dat wèl had gedaan.

Meer dan een uur blijven Dirk en zijn vader bij Kees' moeder en ze drinken gezellig een kopje thee met elkaar.

Dan wordt het tijd, dat ze opstappen.

„Nu gaan we weer eens,” zegt de heer Veldheim dan, „als we nog langer wegbleven, zou moeder ongerust worden.”

Wat is vader stil, denkt Dirk onder het naar huis wandelen. Ja, vader is stil. Hij heeft veel te denken.

Het zal van nu af anders worden in zijn gezin.

Hij zal de Here weer gaan zoeken en dienen en hij zal zijn jongen van Hem vertellen, zoals moeder Kroon dat *haar* jongen doet.

En wat is Kees blij en dankbaar. Hoe heerlijk heeft de Here zijn gebed verhoord.

Moeder had alweer gelijk gehad, toen ze zei, dat het misschien ook wel om Dirk was, dat hij hem moest ontmoeten op het werk.

Neen, nu vindt hij het niet erg meer om Dirk elke dag te zien. En die avond doet hij niet alléén zijn avondgebed, maar met moeder samen dankt hij de Here, die alles zo wél heeft gemaakt.

INHOUD

	Blz.
1. Van een pan met aardappelen en een wasje	7
2. Van moeilijke sommen en een spiekblaadje	12
3. Maar Kees, hoe durf je dat te doen!	18
4. Op bezoek bij meester	22
5. Zal de waarheid aan het licht komen?	26
6. Een fijne plek, achter het bos	31
7. Kees „Keukenpietje”	39
8. Toekomstplannen	45
9. Kees wordt typograaf	51
10. Kees gaat aan het werk	58
11. Kees wint het	64